

Do użytku służbowego

*Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny  
w Biłgoraju*



**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego  
powiatu biłgorajskiego  
za 2024 rok**

*Biłgoraj, dnia 31.03 2025 r.*

## Spis treści

Wprowadzenie.....	str. 3
<b>I.</b> Wstęp.....	str. 5
<b>II.</b> Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia.....	str. 7
<b>III.</b> Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej.....	str. 31
<b>IV.</b> Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży.....	str. 47
<b>V.</b> Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami.....	str. 55
<b>VI.</b> Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia i sytuacja epidemiologiczna powiatu ...	str. 63
<b>VII.</b> Zapobiegawczy nadzór sanitarny.....	str. 71
<b>VIII.</b> Oświata zdrowotna i promocja zdrowia.....	str. 75

## WPROWADZENIE

Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS) jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami: higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, nadzoru nad chemikaliami i produktami kosmetycznymi, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia, higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne – w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Wykonywanie ww. zadań, określonych w ustawie z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416) polega na sprawowaniu zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także na prowadzeniu działalności oświatowo-zdrowotnej.

W ścisłej współpracy z pionem nadzoru sanitarnego funkcjonuje baza laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Specjalistyczne, o szerokim i elastycznym zakresie badań laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie oraz laboratoria w powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych tworzą zintegrowany system badań laboratoryjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa lubelskiego, w ramach którego wykonywane są badania środowiskowe, epidemiologiczne, żywności i wody, powietrza oraz pomiary radiacyjne.

Badania żywności, tj.:

- badania mikrobiologiczne,
- kwasy tłuszczowe nienasycone,
- mykotoksyny, WWA, metale szkodliwe dla zdrowia, alkaloidy pirolizydowe, pestycydy, azotany, 3-MCPD), przetrwalniki buławinki,
- skażenia promieniotwórcze,
- GMO,
- lekooporność,
- znakowanie + żywność wzbogacana
- znakowanie + żywność specjalnego przeznaczenia żywieniowego
- znakowanie + suplementy diety
- znakowanie + gluten

oraz:

- badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w zakresie migracji,

wykonywane są przez współpracujące laboratoria akredytowane Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Kielcach, Białymstoku, Wrocławiu, Skierniewicach, Warszawie, Bydgoszczy, Rzeszowie, Łodzi, Zamościu, a także przez laboratorium Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju (PSSE) zatrudniony jest personel posiadający wysokie kwalifikacje oraz specjalistyczną, ciągle poszerzaną wiedzę z zakresu ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

Funkcjonujący i stale doskonalony system zarządzania w poszczególnych komórkach bieżącego nadzoru sanitarnego jest gwarancją uzyskiwania wiarygodnych, dobrze udokumentowanych wyników kontroli i badań.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Biłgoraju (PPIS) monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

**Na wypadek zaistnienia zagrożenia epidemiologicznego uruchomiono 24 h system powiadamiania alarmowego PSSE w Biłgoraju, nr tel. 887 435 926.**

Mając świadomość rangi pełnionych zadań i chcąc je wykonywać w sposób w pełni kompetentny, w celu osiągnięcia i utrzymania wysokiego poziomu usług kontrolnych, PSSE w Biłgoraju wdrożyła i stale doskonali system zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Ponadto funkcjonują również systemy teleinformatyczne m.in. tj. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – iRASFF - uruchamiany w sytuacji stwierdzenia żywności stanowiącej ryzyko dla zdrowia lub życia człowieka oraz System Monitorowania Informacji o Dopalaczach – SMIOD – uruchamiany w przypadku stwierdzenia zatruc środków zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

# I. WSTĘP

## Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego.

Powiat biłgorajski obejmujący 14 gmin zajmuje powierzchnię 1681 km<sup>2</sup>, którą zamieszkuje 95 661 ludności. Na terenie powiatu znajduje się 212 miejscowości, w tym 6 miast.



PPIS w Biłgoraju zadania wykonuje przy pomocy PSSE, której siedziba mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

PPIS w Biłgoraju realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- zdrowotnymi żywności i żywienia i produktów kosmetycznych,

- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne,
- ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych,

poprzez następujące komórki organizacyjne:

- Oddział Nadzoru Sanitarnego, w skład którego wchodzi:
  - sekcja Higieny Żywności, Żywnienia
  - sekcja Nadzoru Przeciw/Epidemicznego,
  - sekcja Higieny Komunalnej,
  - sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami,
  - sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży,
  - stanowisko pracy ds. Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego,
- Sekcję Oświaty Zdrowotnej i Promocja Zdrowia,
- Oddział Ekonomiczny i Administracyjny.

W roku sprawozdawczym 2024 pracownicy PSSE w Biłgoraju przeprowadzili ogółem 2399 kontroli/wizytacje (w tym 931 wywiadów epidemiologicznych), w wyniku których wydano 251 decyzji merytorycznych oraz 338 decyzji płatniczych. Wystawiono ogółem 32 postanowienia.

Za uchybienia natury higienicznej i zdrowotnej stwierdzone podczas kontroli sanitarnych nałożono łącznie 41 mandaty karne na sumę 10 300 zł.

W roku 2024 pobrano do badania laboratoryjnego łącznie 359 próbek, w tym: 181 próbek, w tym 5 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością żywności oraz 177 próbek wody.

## **II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności i żywienia**

**Do zadań sekcji Higieny Żywności i Żywienia (HŻŻ) należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie:**

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i wprowadzania do obrotu żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W roku 2024 w sekcji HŻŻ zatrudnionych było 7 osób (w tym 1 osoba zatrudniona od 12.11.2024 r.). Sześciu pracowników sekcji posiada wyższe wykształcenie oraz specjalizacje i/lub studia podyplomowe związane z bezpieczeństwem żywności. Pracownicy przeprowadzają planowe, wynikające z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego urzędowe kontrole żywności, zajmują się problemami doraźnymi wynikającymi z doniesień konsumenckich, interwencji oraz zgłoszeniami w systemie RASFF, itp.

We współpracy z Zapobiegawczym Nadzorem Sanitarnym pracownicy sekcji HŻŻ dokonują oceny projektów budowlanych w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczą w odbiorze obiektów, zatwierdzają działalność w tych obiektach, wydając stosowne decyzje. W zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej), dostaw bezpośrednich, rolniczego handlu detalicznego, wprowadzania do obrotu środków spożywczych trwałych w opakowaniach jednostkowych wydają (na wniosek strony) zaświadczenia o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

**W roku 2024 nadzór HŻŻ obejmował ogółem 5641 obiektów, w tym:**

- 1046 obiektów żywnościowo-żywnościowych, w tym:
  - 102 zakłady produkcyjne,
  - 304 zakładów żywienia zbiorowego (w tym 119 zakładów żywienia zamkniętego),
  - 640 obiektów obrotu żywnością,
- 11 obiektów związanych z produkcją i obrotem materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością,
- 4584 produkcji podstawowej.

W porównaniu do roku 2023 ogólna liczba obiektów żywnościowo-żywnościowych innych niż zakłady produkcji podstawowej zmniejszyła się o 9, w czego liczba zakładów produkcyjnych nie uległa zmianie, liczba zakładów żywienia zbiorowego zmniejszyła się o 5, a liczba obiektów obrotu żywnością zmniejszyła się o 4.

Dodatkowo, zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej na bieżąco dokonywano wpisów do rejestru producentów żywności w zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej) – w 2024 r. zarejestrowano 154 rolników (w 2023 r. – 269).

W 2024 r. przeprowadzono ogółem **556 kontroli** urzędowych w **390 obiektach**, w tym:

> **66 tematycznych:**

w zakresie:

- zgodności z wymaganiami zdrowotnymi żywności w aspekcie UKŻ i MONIT - pobór próbek żywności do badań laboratoryjnych
- prowadzonych akcji (wypoczynek zimowy/letni dzieci i młodzieży, festyny/imprezy masowe)
- znakowania środków spożywczych
- oceny warunków magazynowania i oznakowania wód butelkowanych w punktach sprzedaży
- kontrole w punktach sprzedaży detalicznej dokumentacji potwierdzającej, że sprzedawany mak w opakowaniach zbiorczych jest przeznaczony do spożycia przez konsumentów
- ocena warunków sprzedaży, identyfikowalności i pochodzenia owoców i warzyw w miejscach sprzedaży hurtowej

> **39 kontroli interwencyjnych**, w tym dotyczących:

- powiadomień w systemie RASFF (22)
- zgłoszeń konsumenckich (14)
- w związku z pismem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Przeworsku w sprawie podejrzenia wprowadzania do obrotu przetworów mięsnych niewiadomego pochodzenia (1)
- w związku ze stwierdzeniem braku przydatności do spożycia wody z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Ciosmy, gmina Biłgoraj, w którym stwierdzono obecność pałeczek grupy *coli* (1)
- w związku ze stwierdzeniem obecności szkodników (karaluchów) w czasie audytu prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej, ul. Uboczna 28 lok. U-C4, 02-791 Warszawa w Zakładzie Mięsnym Wasąg Sp. J. Hedwiżyn 118, 23-400 Biłgoraj (przeprowadzono 1 kontrolę sklepu firmowego zlokalizowanego na posesji zakładu produkcyjnego, w którym stwierdzono obecność szkodników)

Podczas **kontroli kompleksowych** przeprowadzonych w 314 zakładach na podstawie arkusza oceny dokonano klasyfikacji obiektów pod względem poziomu zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności w oparciu o bieżący stan sanitarno-techniczny i higieniczny zakładu, skuteczność systemów kontroli wewnętrznej i profil prowadzonej działalności.

Kontrole wykazały, że w 71 sklasyfikowanych obiektach (22,6%) stwierdzono naruszenie przepisów prawa żywnościowego przepisami. W 2023 r. odsetek tych obiektów był niższy i wynosił 16,4%. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, niewłaściwy stan higieniczny wyposażenia, brak nadzoru nad ciągłością łańcucha chłodniczego, braku odpowiednich warunków do utrzymania higieny rąk i wyposażenia oraz nie wdrażanie w pracy bieżącej procedur kontroli wewnętrznej opartych na zasadach HACCP.

W każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowości mających wpływ na bezpieczeństwo konsumentów (zarówno podczas kompleksowych jak i innych kontroli) były wydawane doraźne zalecenia lub decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego i zdrowotnego oraz decyzje nakazujące wycofanie z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej.

Celem poprawy stanu higieniczno-zdrowotnego stosowano wobec przedsiębiorców nie przestrzegających wymagań obowiązujących przepisów sankcje karne wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale również udzielano informacji dotyczących m. in. zasad znakowania żywności oraz tworzenia, wdrażania i utrzymania systemu bezpieczeństwa żywności, tj. procedur dobrej praktyki higienicznej /GHP/, dobrej praktyki produkcyjnej /GMP/, systemu analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli /HACCP/ oraz omawiano problemy zgłaszane przez przedsiębiorców.

### **Działalność represyjna**

W 2024 r. wydano:

- **28 decyzji administracyjnych**, w tym:
  - 17 decyzji nakazu usunięcia uchybień
  - 4 decyzje wstrzymania produkcji
  - 5 decyzji nakazu wycofania z obrotu
  - 2 decyzje przedłużenia terminu wykonania decyzji
- złożono **7 wniosków o wymierzenie kary pieniężnej** do LPWIS
- nałożono **41 mandatów karnych** na łączną kwotę **10.300 zł**

W roku sprawozdawczym **zatwierdzono ostatecznie 41 zakładów**, dokonano **155 wpisów nowych zakładów do rejestru zakładów** podlegających urzędowej kontroli organów PIS, w tym:

- 154 produkcji pierwotnej, w tym 32 dostawy bezpośrednie
- 1 pośrednictwa w sprzedaży artykułów spożywczych

**Wykreślono** z rejestru zakładów prowadzonego przez PPIS w Biłgoraju **64 zakłady**, w tym **20** produkcji pierwotnej. Wydano **63 decyzje wykreślenia** z rejestru zakładów.

W trosce o dobro konsumentów **wycofano z obrotu 24 partie środków spożywczych** o wartości **452,20 zł** (w roku 2023 wycofano 131 partii o wartości 2574,02 zł).

Przyczyną wycofania z obrotu wszystkich partii środków spożywczych było przekroczenie daty minimalnej trwałości terminu przydatności do spożycia.

Pod względem asortymentowym z obrotu wycofano żywność z następujących grup: wyroby cukiernicze, koncentraty spożywcze, przyprawy, sosy, tłuszcze zwierzęce i przetwory zbożowe.

Osoby odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości zostały ukarane grzywnami na podstawie art. 100 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Podczas kontroli pobrano do badań laboratoryjnych (w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu) łącznie **181 próbek**, w tym:

- 176 prób żywnościowych – zdyskwalifikowano 7 próbek (5 prób świeżego mięsa z drobiu ze względu na stwierdzenie obecności pałeczek *Salmonella spp.* oraz 2 próby środków spożywczych wzbogaconych ze względu na nieprawidłowe oznakowanie),
- 5 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – nie kwestionowano.

## **CHARAKTERYSTYKA ZAKŁADÓW ŻYWIENIOWO-ŻYWNOŚCIOWYCH ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI**

### **1. Wytwórnice lodów**

- **9 obiektów w ewidencji**, skontrolowano 6 zakładów, przeprowadzono **10 kontroli**
- **niezgodności** stwierdzono w 4 zakładach,
- wydano **1 decyzję nakazu usunięcia nieprawidłowości** i 8 decyzji opłatowych
- nie nakładano **mandatów karnych**
- **wnioski o ukaranie do LPWIS** – nie kierowano

Podczas kontroli do badań **pobrano 5 prób lodów tradycyjnych do badań w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych** – wyniki badań prawidłowe.

Wytwórnice lodów działające na terenie powiatu to małe, rodzinne przedsiębiorstwa, w tym 5 stanowiących samodzielne obiekty, 3 zlokalizowane w zakładach piekarniczo-cukierniczych, 1 zlokalizowana w zakładzie żywienia otwartego. Prowadzą działalność sezonową, w okresie letnim. Tylko jeden z nich prowadzi produkcję na bazie mleka płynnego pasteryzowanego i świeżych jaj. W pozostałych, podstawowymi surowcami są mleko w proszku, mleko UHT, cukier i pasty smakowe.

Jako dodatki przy produkcji lodów stosowane są również świeże lub mrożone owoce.

Lody produkowane są w ilościach niezbędnych do bieżącej sprzedaży - codziennie lub 2 - 3 razy w tygodniu. Do obrotu wprowadzane są w miejscu produkcji i/lub w sklepach firmowych znajdujących się w niewielkiej odległości od zakładu. Przedsiębiorcy posiadają odpowiednie wyposażenie i środki transportu.

Podczas kontroli zwracano uwagę na używane do produkcji surowce, właściwy sposób obróbki termicznej oraz higienę produkcji i sprzedaży. Weryfikowano dokumentację związaną z bezpieczeństwem żywności oraz zapisy. Kontrolowano czy są przeprowadzane badania właścicielskie gotowego wyrobu. Sprawdzano czy są dostępne dla klientów informacje wynikające z rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych.

## 2. Automaty do lodów

- **13 obiektów w ewidencji**, 5 zakładów skontrolowano, przeprowadzono **8 kontroli**,
- **niezgodności** stwierdzono w 3 zakładach,
- wydano **6 decyzji** opłatowych,
- **mandatów karnych** nie nakładano
- **wnioski o ukaranie do LPWIS** – nie kierowano.

Prób lodów z automatu do badań laboratoryjnych nie pobierano.

Automaty do lodów zlokalizowane są w sklepach spożywczych (2), w punktach wprowadzających do obrotu również lody tradycyjne (5), w zakładach żywienia zbiorowego (5), w 1 przypadku stanowi samodzielny obiekt.

Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na higienę procesu produkcyjnego, zwłaszcza na prawidłowość zabiegów mycia i dezynfekcji oraz higienę osobistą personelu, sprawdzano wyniki badań mikrobiologicznych oferowanego do sprzedaży produktu przeprowadzanych w ramach kontroli wewnętrznych, a także czy są dostępne dla klientów informacje wynikające z rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych.

## 3. Wytwórnice tłuszczów

- **2 obiekty w ewidencji**, nie planowano kontroli na 2024 r.

Nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

Zakłady prowadzą produkcję olejów roślinnych tłoczonych na zimno z surowców ekologicznych.

## 4. Piekarnie

- **18 obiektów w ewidencji**, 10 obiektów skontrolowano, łącznie przeprowadzono **21 kontroli**,

w tym **7 kontroli interwencyjnych**: 5 kontroli w związku z powiadomieniami w systemie RASFF (kontrolowane zakłady były odbiorcami kwestionowanych środków spożywczych stosowanych do produkcji wyrobów własnych) i 2 kontrole w związku ze zgłoszeniami konsumentkimi (w 1 przypadku potwierdzono nieprawidłowości)

- **niezgodności** stwierdzono w 6 zakładach,
- wydano **18 decyzji administracyjnych**, w tym **3 decyzje usterkowe**, **1 decyzję wycofania z obrotu**, **1 decyzję wstrzymania produkcji** (stwierdzenie na podstawie wyników badań nieprzydatności do spożycia wody z wodociągu publicznego) i **13 decyzji opłatowych**
- nakładano **3 mandaty karne na kwotę 1150 zł**,
- **wnioski o ukaranie do LPWIS** – nie kierowano.

Podczas kontroli **pobrano 1 próbkę** żywności do badań – wyniki badań prawidłowe.

Większość piekarni to mikroprzedsiębiorstwa, produkujące pieczywo na rynek lokalny i wprowadzające je do obrotu we własnych sklepach, w innych punktach sprzedaży detalicznej lub z ruchomych punktów sprzedaży. W 6 zakładach produkuje się dodatkowo w niewielkich ilościach ciasta z kremami, a w 4 półprodukty są schładzane (metoda „cool rising”), a następnie wypiekane w sklepie. W 3 piekarniach produkuje się niewielką ilość garmażerki mącznej z przeznaczeniem do sprzedaży we własnych sklepach firmowych. W jednej piekarni, w wydzielonej części zakładu, prowadzona jest produkcja pieczywa bezglutenowego, wprowadzanego do obrotu w opakowaniach jednostkowych.

Podczas kontroli zwracano uwagę na prawidłowe prowadzenie procesów technologicznych, jakość surowców (w tym obecność produktów GMO), zabezpieczenie zakładu przed szkodnikami, warunki transportu pieczywa do miejsca sprzedaży oraz sposób znakowania gotowego wyrobu. W przypadku produkcji wyrobów ciastkarskich sprawdzano wyniki badań mikrobiologicznych gotowego produktu, w tym badań przechowalniczych.

Sprawdzano prawidłowość prowadzenia dokumentacji i zapisów dotyczących stosowanych systemów kontroli wewnętrznej (HACCP) oraz zasad dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej.

W 1 zakładzie podczas kontroli sprawdzono stopień degradacji tłuszczu smaźalniczego (OleoTest) – nieprawidłowości nie stwierdzono.

## 5. Ciastkarnie

- **15 obiektów w ewidencji** (w tym 3 waflarnie), 8 obiektów skontrolowano,
- **przeprowadzono 13 kontroli**, w tym **1 kontrolę** na wniosek o zatwierdzenie i o wpis do rejestru zakładów oraz **2 kontrole interwencyjne** w związku z powiadomieniami w systemie

RASFF (kontrolowane zakłady były odbiorcami kwestionowanych środków spożywczych stosowanych do produkcji wyrobów własnych)

- **niezgodności** stwierdzono w 3 zakładach,
- wydano **9 decyzji administracyjnych**, w tym **2 decyzje usterkowe** (doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i wyposażenia zakładu), **1 decyzję przedłużenia terminu wykonania decyzji i 6 decyzji opłatowych**
- nałożono **1 mandat karny** w wysokości 300 zł,
- **wnioski o ukaranie** do LPWIS – nie kierowano.

Podczas kontroli **pobrano 10 prób żywnościowych** – wyniki badań prawidłowe.

Wszystkie ciastkarnie to małe zakłady produkujące głównie do własnych sklepów lub na zamówienie. Jeden zakład produkujący wafle do lodów działa sezonowo w okresie wiosenno-letnim.

Podczas kontroli zwracano uwagę na prawidłowe prowadzenie procesów technologicznych, higienę personelu, zachowanie segregacji przy przechowywaniu gotowych wyrobów, półproduktów i surowców, stosowanie substancji dodatkowych dozwolonych, jakość surowców (w tym obecność produktów GMO), warunki transportu gotowych ciast do miejsca sprzedaży oraz sposób znakowania gotowego wyrobu (przygotowanie dla odbiorcy informacji dla klientów wynikających z rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych), jak również przeprowadzanie szkoleń personelu.

Sprawdzano prawidłowość prowadzenia dokumentacji i zapisów dotyczących stosowanych systemów kontroli wewnętrznej (HACCP) oraz dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej. Zwracano uwagę na posiadanie wyników prób właścicielskich, w tym przechowalniczych oraz na sposób dokumentowania wyników badań.

W 1 zakładzie podczas kontroli sprawdzono stopień degradacji tłuszczu smaźalniczego (OleoTest) – nieprawidłowości nie stwierdzono.

## **6. Przetwórnice owocowo-warzywne**

- **21 obiektów w ewidencji**, 11 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **12 kontroli**,
- **niezgodności** nie stwierdzono.

Pobierano **3 próby do badań laboratoryjnych** – wyniki prawidłowe.

W tej grupie obiektów funkcjonuje 1 zakład winiarski, 3 kwaszarnie kapusty i ogórków, 6 winiarni (produkcja z własnej uprawy), 1 cydrownia (produkcja z własnej uprawy), 1 sortownia

borówki amerykańskiej (chłodnia), 4 zakłady zajmujące się mrożeniem owoców, 2 tłocznie soków i 2 manufaktury produkująca przetwory owocowo-warzywne i 1 suszarnia owoców i ziół.

## 7. Browary i słodownie

- **1 obiekt w ewidencji**, nie kontrolowano w 2024 r.

Mini browar zajmuje się produkcją piwa niepasteryzowanego na rynek lokalny.

## 8. Zakłady garmażeryjne

- **3 obiekty w ewidencji**, 2 obiekty skontrolowano, przeprowadzono **4 kontrole**,
- **niezgodności** stwierdzono w 1 zakładzie,
- wydano **5 decyzji administracyjnych**, w tym **1 decyzję wstrzymania produkcji** (stwierdzenie na podstawie wyników badań nieprzydatności do spożycia wody z wodociągu publicznego nieprzydatna do spożycia) **i 4 decyzje opłatowe** (w tym 1 decyzja za czynności kontrolne przeprowadzone w grudniu 2023 r.)
- **mandaty karne** - nie nakładano
- **wnioski o ukaranie** – nie kierowano

Nie pobierano prób żywności do badań laboratoryjnych.

Jeden z zakładów prowadzi produkcję wyrobów kulinarnych, które wprowadza na rynek lokalny w 2 firmowych punktach. Dwa pozostałe zakłady zajmują się produkcją garmażerki pakowanej w opakowania jednostkowe wprowadzanej do obrotu poza terenem powiatu.

W 1 zakładzie podczas kontroli sprawdzono stopień degradacji tłuszczu smaźalniczego (OleoTest) – nieprawidłowości nie stwierdzono.

## 9. Młyny

- **7 obiektów w ewidencji**, 2 obiekty skontrolowano, przeprowadzono **2 kontrole**,
- **niezgodności** nie stwierdzono.

Pobrano 3 próby ziarna pszenicy i ziarna żyta do badań laboratoryjnych – wyniki badań prawidłowe.

W powiecie biłgorajskim działają 3 młyny o dużej zdolności produkcyjnej, które wprowadzają swoje wyroby na rynek krajowy, pozostałe to mikroprzedsiębiorstwa produkujące na rynek lokalny, jeden z nich jest młynem gospodarczym świadczącym usługi dla okolicznych rolników.

## 10. Inne wytwórnie żywności (bez produkcji podstawowej)

- **13 obiektów w ewidencji**, 7 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **8 kontroli**, w tym 1 kontrolę na wniosek o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów i **1 kontrolę interwencyjną** z związku z powiadomieniem w systemie RASFF
- **niezgodności nie stwierdzono**.

W grupie tej występują:

- 2 zakłady prowadzące rozlew miodu naturalnego i produkcję tzw. „miodu sztucznego” - nadzorowane są wspólnie przez IW i PIS,
- 2 palarnie kawy,
- 5 zakładów prowadzących konfekcjonowanie wyrobów,
- 1 zakład przetwarzający płody rolne w ramach działalności gospodarczej,
- 1 zakład produkcji napoju miodowego, rozlewu syropu klonowego, który prowadzi rozlew miodu naturalnego – zakład nadzorowany wspólnie przez IW i PIS,
- 2 zakład produkcji pieczywa w warunkach domowych.

Nie pobierano próbek żywności do badań.

## 11. Produkcja podstawowa

- **4584 zakładów w ewidencji** (w tym 623 prowadzące równocześnie dostawy bezpośrednie i 33 RHD), z czego w 3080 (67,19%) prowadzona jest uprawa owoców miękkich, w 1498 (32,68%) – zbóż, w 6 (0,13%) - warzyw liściastych,
- zakłady produkcji kiełków – brak,
- 107 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **107 kontroli**
- **niezgodności nie stwierdzono**.

Gospodarstwa rolne kontrolowano w zakresie przestrzegania wytycznych wyszczególnionych w załączniku I rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych dotyczących ogólnych przepisów higieny dla produkcji podstawowej i powiązanych działań oraz dobrej praktyki higieny.

**Realizacja Porozumienia z dnia 22 grudnia 2020 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska**

**w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.**

Zaplanowano i przeprowadzono 2 wspólne kontrole z PIORiN u producentów kapusty białej i borówki oraz 1 kontrolę z PIORiN i IOŚ plantacji truskawki w zakresie przestrzegania w produkcji pierwotnej wytycznych zawartych w zał. I do rozp. 852/2004 w obszarze stanu techniczno-sanitarnego oraz usytuowania obszaru produkcji, wody wykorzystywanej w produkcji rolniczej, higieny produkcji, kontroli wewnętrznej. Niezgodności nie stwierdzono.

Pobrano **1 próbę** kapusty białej do badań w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia oraz **1 próbę** truskawki do badań w kierunku pozostałości pestycydów – wyniki badań prawidłowe.

### **ROLNICZY HANDEL DETALICZNY**

- **33 obiekty w ewidencji**, 3 obiekt skontrolowano, przeprowadzono **3 kontrole**,

- **niezgodności** nie stwierdzono.

Nie pobierano prób żywności do badań laboratoryjnych.

Zakres produkcji (uwzględniono podstawowy asortyment żywności wytwarzanej w danym gospodarstwie):

- 13 zakładów – przetwory z owoców,
- 2 zakłady – przetwory z warzyw,
- 6 zakładów – przetwory z owoców i warzyw,
- 3 zakłady – przetwory zbożowe,
- 2 zakłady – pieczywo,
- 6 zakładów – produkcja oleju,
- 1 zakład – gotowe posiłki (potrawy) nie mięsne.

### **OBIEKTY OBROTU ŻYWNOCIĄ**

#### **1. Sklepy**

- **353 obiekty w ewidencji**, 91 obiektów skontrolowano

- **przeprowadzono 157 kontroli**, w tym **18 kontroli interwencyjnych**: 9 kontroli w związku ze zgłoszeniami konsumenckimi (w 5 przypadkach nie potwierdzono nieprawidłowości),

6 w związku z powiadomieniami w systemie RASFF, 1 w związku z pismem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Przeworsk w sprawie podejrzenia wprowadzania do obrotu przetworów mięsnych niewiadomego pochodzenia, 1 w związku ze stwierdzeniem braku przydatności do spożycia wody z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Ciosmy, gmina Biłgoraj, w którym stwierdzono obecność pałeczek grupy *coli*, 1 w sklepie firmowym zlokalizowanym na

- posesji zakładu przetwórstwa mięsa, w którym stwierdzono obecność szkodników (karaluchów) w czasie audytu prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej i **8 kontroli** na wniosek o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru
- **niezgodności** stwierdzono w 40 zakładach,
  - wydano **97 decyzji administracyjnych**, w tym:
    - 4 nakazu wycofania z obrotu,
    - 3 decyzje usterkowe,
    - 1 przedłużenia terminu wykonania decyzji
    - 89 decyzji opłatowych,
  - nałożono **22 mandaty karne** na kwotę 4150 zł
  - **wnioski o ukaranie** – nie kierowano

Podczas kontroli do badań **pobrano 117 prób** żywnościowych. Zakwestionowano 7 prób, w tym 5 prób świeżego mięsa z kurczaka ze względu na stwierdzenie obecności pałeczek *Salmonella spp.* oraz 2 próby żywności wzbogaconej ze względu na oznakowanie.

Na terenie powiatu biłgorajskiego w roku 2024 znajdowało się 20 supermarketów sieciowych (LIDL, Biedronka (7), Kaufland, Stokrotka (4), Netto, Delikatesy Centrum, Lewiatan, DINO (4)). 2 sklepy zlokalizowane na terenie miasta Biłgoraj specjalizują się w sprzedaży ryb i przetworów rybnych. W chwili obecnej nie ma sklepów rybnych prowadzących sprzedaż ryb żywych.

Podczas kontroli sklepów zwracano uwagę na prawidłowość opracowania i wdrożenia systemów bezpieczeństwa żywności, znakowania środków spożywczych (zwłaszcza nieopakowanych), terminy przydatności do spożycia sprzedawanych artykułów, zachowanie segregacji przy przechowywaniu, zabezpieczenie przed wtórnym zanieczyszczeniem żywności nieopakowanej i porcjowanej przy sprzedaży w tym bezglutenowej. Zwracano również uwagę na zachowanie szczególnej higieny w sklepach oferujących do sprzedaży mięso mielone i stekowane na życzenie klienta oraz krojone na bieżąco wędliny i sery.

W ramach zadań zleconych przez GIS w zakresie zapobiegania występowania ASF kontrolowano pochodzenie mięsa wieprzowego i wyrobów oraz sposób gospodarowania odpadami kategorii 3. Przeprowadzono 8 kontroli związanych z doniesieniami (zgłoszenia konsumenckie) o nieprawidłowościach. W przypadkach, gdzie nieprawidłowości zostały potwierdzone stosowano działania represyjne (mandaty, doraźne zalecenia, decyzje nakazowe).

## **2. Kioski spożywcze**

- **14 obiektów w ewidencji**, nie kontrolowano w roku sprawozdawczym.

Jeden z nich to kiosk firmowy, w którym prowadzi się sprzedaż pieczywa, w 1 prowadzi się sprzedaż lodów porcjowanych, pozostałe zaś zlokalizowane są w placówkach szkolnych i prowadzone przez szkołę lub agentów.

### 3. Magazyny

- **14 obiektów w ewidencji**, 6 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **13 kontroli**, w tym 1 kontrolę na wniosek strony o zatwierdzenie zakładu i 2 kontrole interwencyjne w związku z powiadomieniami w systemie RASFF,
- **niezgodności** stwierdzono w 2 zakładach,
- wydano **6 decyzji administracyjnych**, w tym 1 decyzję usterkową i 5 decyzji opłatowych
- nałożono 2 **mandaty karne** na łączną kwotę 700 zł,
- wnioski o wymierzenie kary pieniężnej do LWPIS – nie kierowano.

Podczas kontroli pobrano **18 prób** środków spożywczych – prawidłowe.

Na terenie działalności PSSE znajdują się: 1 magazyn hurtowy lodów i mrożonek, 1 magazyn chłodniczy wyrobów wędliniarskich i wyrobów ciastkarskich, 1 magazyn chłodniczy drobiu i wyrobów drobiarskich, 1 magazyn owoców i warzyw, 4 magazyny wyrobów alkoholowych i bezalkoholowych, 1 magazyn suplementów diety, 2 magazyny ogólnospożywcze, z wydzielonymi chłodniami na artykuły łatwo psujące się i 3 magazyny artykułów spożywczych trwałych mikrobiologicznie.

Magazyny posiadają środki transportu przystosowane do asortymentu przewożonych środków spożywczych.

Podczas kontroli magazynów mających w ofercie środki spożywcze łatwo psujące się zwracano szczególną uwagę na zachowanie ciągłości łańcucha chłodniczego, prowadzenie monitoringu i zapisów temperatur oraz terminy przydatności do spożycia.

### 4. Obiekty ruchome i tymczasowe

- **74 obiekty w ewidencji** (74 samochody wykorzystywane jako ruchomy punkt sprzedaży),
- 14 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **14 kontroli**, w tym 10 na wniosek o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładu,
- niezgodności stwierdzono w 1 obiekcie,
- wydano 1 **decyzję opłatową**,
- nie nałożono **mandatu karnego**,
- skierowano 5 wniosków o wymierzenie kary pieniężnej do LWPIS (z tego 1 za

nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli przeprowadzone w 2023 r. i 3 wnioski na podstawie dokumentacji kontrolnej przekazanej przez inne PSSE).

Nie pobierano próbek żywności do badań.

## **5. Inne obiekty obrotu żywnością**

- **143 obiekty w ewidencji** (47 aptek, 23 obiekty – sprzedaż internetowa i na odległość, 5 banków żywności, 28 obiektów z żywnością opakowaną, trwałą mikrobiologicznie, 37 przedsiębiorców prowadzących punkty skupu owoców, grzybów i zbóż, 3 przedsiębiorców z urządzeniami dystrybucyjnymi),
- 20 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **21 kontroli**, w tym 7 kontroli na wniosek o zatwierdzenie zakładu i 1 kontrolę interwencyjną w związku z powiadomieniem RASFF,
- **niezgodności** nie stwierdzono,
- wydano **3 decyzje administracyjnych**, w tym 1 decyzję usterkową i 2 decyzje opłatowe,
- nie nakładano **mandatów karnych**,
- **wnioski o ukaranie** do LPWIS – 2 (za nieprawidłowości stwierdzone w podczas kontroli przeprowadzonych w grudniu 2023 r.).

**Pobrano do badań 5 prób** środków spożywczych – wyniki badań prawidłowe.

W ramach 37 podmiotów prowadzących skup owoców, grzybów i zbóż w 2024 r. funkcjonowało 218 punktów skupu, z których 9 skontrolowano.

## **6. Środki transportu**

- **42 podmioty w ewidencji** (posiadających łącznie 99 środków transportu),
- nie kontrolowano w 2024 r.

W ramach usług transportowych działa 18 dużych przedsiębiorstw transportowych, pozostałe to podmioty prowadzące działalność w zakresie przewożenia żywności, posiłków z zakładów cateringowych itp. posiadające pojedyncze środki transportu.

# **OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO**

## **1. Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego**

- **176 obiektów** w ewidencji, w tym:
  - 65 zakładów małej gastronomii,

- 65 zakładów żywienia otwartego (restauracje),
  - 41 zakładów małej gastronomii w zakładach ruchomych i tymczasowych,
  - 5 gospodarstw agroturystycznych,
- 49 obiektów skontrolowano, w tym:
- 11 zakładów małej gastronomii,
  - 24 zakłady żywienia otwartego (restauracje),
  - 14 zakładów małej gastronomii ruchomych i tymczasowych,
- przeprowadzono **73 kontrole**:
- 17 w zakładach małej gastronomii, w tym 3 kontrole interwencyjne (1 kontrolę po zgłoszeniu konsumentkim – potwierdzono nieprawidłowości i 2 kontrole w związku z powiadomieniami w systemie RASFF) i 3 kontrole na wniosek o zatwierdzenie zakładu,
  - 40 w zakładach żywienia otwartego (restauracje), w tym 4 kontrole interwencyjne (3 w związku z powiadomieniami w systemie RASFF i 1 na zgłoszenie konsumentkie – nie potwierdzono nieprawidłowości) i 5 kontroli na wniosek o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru
  - 16 w zakładach małej gastronomii ruchomej i tymczasowej, w tym 1 kontrolę interwencyjną w związku ze zgłoszeniem konsumentkim – potwierdzono nieprawidłowości i 9 kontroli na wniosek o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru
- **niezgodności** stwierdzono w 15 zakładach,
- wydano **36 decyzji administracyjnych**:
- 6 decyzji opłatowych w małej gastronomii,
  - 26 decyzji w zakładach żywienia otwartego (restauracje), w tym 2 decyzję na usunięcie uchybień natury higienicznej i zdrowotnej i 24 decyzje opłatowe,
  - 4 decyzje opłatowe w zakładach małej gastronomii ruchomych i tymczasowych,
- nałożono **11 mandatów karnych** na kwotę **3300 zł** (w tym 2 na 400 zł w małej gastronomii ruchomej i tymczasowej oraz 3 na 900 zł w małej gastronomii i 6 na 2000 zł w restauracjach).

W 14 zakładach żywienia zbiorowego otwartego (w tym 2 małej gastronomii i 1 małej gastronomii tymczasowej) podczas kontroli sprawdzono stopień degradacji tłuszczu smaźalniczego (OleoTest) – nieprawidłowości nie stwierdzono.

Pobierano **15 prób** środków spożywczych do badań laboratoryjnych – wyniki prawidłowe.

W siedmiu zakładach żywienia zbiorowego otwartego (restauracje) produkuje się wyroby garnażeryjne (pierogi, krokiety, itp.), które wprowadzane są do obrotu detalicznego we własnych sklepach przyzakładowych lub sklepach innych przedsiębiorców. Do przewozu wyrobów używane są specjalistyczne środki transportu.

Przeprowadzono analizę kart menu pod kątem zawartości substancji alergicznych i sprawdzano sposób informowania konsumentów o składnikach potraw.

W ramach wypoczynku zimowego i letniego skontrolowano w 2 obiektach 2 turnusy dla dzieci i młodzieży, które korzystały z wyżywienia przygotowywanego w miejscu pobytu (zakłady z zapleczem kuchennym i noclegowym). W tych przypadkach przeprowadzono kontrole tematyczne ze szczególnym uwzględnieniem sposobu żywienia. Łącznie przeprowadzono 2 kontrole.

## **2. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego**

- **119 obiektów w ewidencji**, 47 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **56 kontroli**,
- przeprowadzono **2 oceny sposobu żywienia** (dekady),
- **niezgodności** stwierdzono w 2 zakładach.

**Do zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego zalicza się:**

- **Bloki żywienia w szpitalach (system cateringowy)**
- **2 obiekty w ewidencji** (kucharki oddziałowe),
- nie kontrolowano w 2024 r.

Posiłki dla pacjentów przygotowywane są w zakładzie cateringowym i dostarczane własnym (szpitalnym) środkiem transportu. W zakładzie cateringowym przeprowadzono ocenę sposobu żywienia.

- **Stolówki w żłobkach**
- **3 obiekty** w ewidencji (w 2 obiektach żywienie prowadzone w systemie cateringowym),
- 1 obiekt skontrolowano, przeprowadzono 1 kontrolę,
- **niezgodności** nie stwierdzono.

- **Stolówki szkolne**
- **57 obiektów** w ewidencji (w tym 36 zakładów żywienia w systemie cateringowym), 20 obiektów skontrolowano (w tym 10 zakładów żywienia w systemie cateringowym),
- przeprowadzono **28 kontroli**,

- **niezgodności** stwierdzono w 2 obiektach,
- wydano **7 decyzji administracyjnych**, w tym **2 decyzje usterkowe**, **1 decyzję wstrzymania produkcji posiłków** (stwierdzenie na podstawie wyników badań nieprzydatności do spożycia wody z wodociągu publicznego) i **4 decyzje opłatowe**
- nie nakładano **mandatów** karnych
- nie składano **wniosków o ukaranie** do LPWIS.

Do stołówek cateringowych posiłki dowożone są w termosach oraz w pojemnikach izotermicznych z wkładami typu GN przystosowanymi środkami transportu ze stołówek szkolnych prowadzących produkcję posiłków oraz innych zakładów żywienia zbiorowego będących pod nadzorem organów PIS. Próbkę pokarmów pobierane są i przechowywane w kuchniach przygotowujących posiłki, zgodnie z zawartymi umowami.

W ramach wypoczynku letniego i zimowego skontrolowano w 6 obiektach 7 turnusów dla dzieci i młodzieży. W tych przypadkach przeprowadzono kontrole tematyczne ze szczególnym uwzględnieniem sposobu żywienia. Łącznie przeprowadzono 7 kontroli.

Podczas kontroli oceniano jadłospisy w zakresie zgodności z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154). W jadłospisach zaznaczono również produkty ze składnikami zawierającymi alergeny.

- **Stolówki przy internatach**

- **5 obiektów w ewidencji**, 2 obiekty skontrolowano, przeprowadzono **2 kontrole**,
- przeprowadzono **1 ocenę sposobu żywienia** (dekada),
- **niezgodności** nie stwierdzono.

- **Stolówki w przedszkolach**

- **21 obiektów w ewidencji** (w tym w 15 zakładach żywienia prowadzone w systemie cateringowym), 8 obiektów skontrolowano (w tym 6 działających w systemie cateringowym), przeprowadzono **8 kontroli** (w tym 6 w zakładach z żywnością w systemie cateringowym),

- **niezgodności** nie stwierdzono,
- przeprowadzono **1 ocenę sposobu żywienia** (dekada),

Do stołówek cateringowych posiłki są dowożone w termosach oraz pojemnikach izotermicznych z wkładami typu GN przystosowanymi środkami transportu z zakładów żywienia zbiorowego nadzorowanych przez PIS.

Próbki pokarmowe pobierane są i przechowywane w kuchniach przygotowujących posiłki, zgodnie z zawartymi umowami.

W przedszkolach podczas kontroli oceniano jadłospisy w zakresie zgodności z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154). Weryfikowano sposób znakowania posiłków z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa żywnościowego.

- **Stołówki na koloniach, półkoloniach, obozach, zimowiskach**

- **10 obiektów w ewidencji**, 10 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **10 kontroli**,
- niezgodności nie stwierdzono.

Były to:

- 7 wypoczynków w formie obozów pod namiotami,
- 1 wypoczynek zorganizowany w prywatnej szkole językowej,
- 1 wypoczynek zorganizowany w prywatnej szkole podstawowej,
- 1 wypoczynek zorganizowany na bazie szkoły średniej.

Ponadto wypoczynek dla dzieci i młodzieży organizowany był na bazie zakładów objętych bieżącym nadzorem sanitarnym (szkoły ze stołówkami oraz restauracje dom weselny i ośrodki rekolekcyjny z zapleczem noclegowym) – ujęto w poszczególnych grupach obiektów.

Kontrolowano sposób żywienia, zachowanie odpowiednich warunków przechowywania żywności oraz higienę produkcji. Posiłki przygotowywano z uwzględnieniem deklaracji rodziców, co do wrażliwości poszczególnych dzieci na alergeny pokarmowe.

- **Zakłady usług cateringowych**

- **9 obiektów w ewidencji**, 4 obiekty skontrolowano, przeprowadzono **9 kontroli**, w tym 1 kontrolę tematyczną w związku z przygotowaniem posiłków dla dzieci korzystających ze zorganizowanego wypoczynku,
- **niezgodności** stwierdzono w 3 obiektach,

- wydano **10 decyzji**, w tym 2 decyzje usterkowe i 8 decyzji opłatowych,
- nałożono 2 **mandaty karne w wysokości 700 zł**,
- nie składano **wniosków o ukaranie** do LPWIS,
- przeprowadzono 1 ocenę sposobu żywienia (dekada).

Zakres działalności:

- przygotowanie posiłków dla pacjentów szpitala – 1 zakład
- przygotowywanie posiłków obiadowych dla osób starszych w Dziennym Domu Pobytu Seniora 1 zakład
- przygotowywanie posiłków dla dzieci i osób starszych w placówkach systemu oświaty i domach opieki – 1 zakład
- świadczenie usług otwartych – 6 zakładów.

- **Inne zakłady żywienia**

- **21 obiektów w ewidencji** (8 domów weselnych, 5 zakładów zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, 7 placówek wsparcia dziennego, 1 inny),
- 6 obiektów skontrolowano, przeprowadzono **7 kontroli**,
- wydano **2 decyzje administracyjne**, w tym **1 decyzję wstrzymania produkcji posiłków** (stwierdzenie na podstawie wyników badań nieprzydatności do spożycia wody z wodociągu publicznego) i **1 decyzję opłatową**
- nie nakładano **mandatów karnych**
- nie składano **wniosków o ukaranie** do LPWIS.

Podczas kontroli zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego sprawdzano stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, sprzętu i urządzeń, higienę personelu, pochodzenie surowców i warunki ich przechowywania, sposób obróbki termicznej potraw, warunki dostawy posiłków do odbiorców oraz wdrożenie zasad dobrej praktyki higienicznej i HACCP. Dokonywano również kontroli prawidłowości przygotowywania i przechowywania próbek pokarmowych.

W 1 zakładzie podczas kontroli sprawdzono stopień degradacji tłuszczu smażalniczego (Oleo Test) – nieprawidłowości nie stwierdzono.

W dwóch obiektach organizowano kolonie letnie dla dzieci i młodzieży. W obu obiektach przeprowadzono kontrolę tematyczną w zakresie przestrzegania wymagań sanitarno-higienicznych przy przygotowaniu i serwowaniu posiłków dla uczestników wypoczynku.

## **MATERIAŁY I WYROBY PRZEZNACZONE DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ**

### **1. Wytwórnice**

- 1 obiekt skontrolowano
- 1 obiekt z wdrożonymi zasadami GHP/GMP
- **przeprowadzono 1 kontrolę**
- **niezgodności** nie stwierdzono.

Nie pobierano prób do badań laboratoryjnych.

### **2. Miejsca obrotu**

- **10 obiektów w ewidencji** (w tym 1 hurtownia),
- nie planowano kontroli na 2024 r.

W obiektach wprowadza się do obrotu materiały opakowaniowe do żywności, przedmioty codziennego użytku przeznaczone do kontaktu z żywnością z tworzyw sztucznych, szkła, porcelany itp.

## **SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA O NIEBEZPIECZNYCH PRODUKTACH ŻYWNOŚCIOWYCH I ŚRODKACH ŻYWIENIA ZWIERZĄT (RASFF)**

Problemy związane z bezpieczeństwem żywności występują we wszystkich krajach Wspólnoty, co przy swobodnym przepływie towarów, braku barier celnych i sanitarnych może spowodować ryzyko przedostania się niebezpiecznego produktu. Szybkie reagowanie na takie przypadki, wzajemne informowanie o zagrożeniach, rozpowszechnianie informacji o środkach spożywczych oraz materiałach i wyrobach mających kontakt z żywnością stanowiących ryzyko dla zdrowia umożliwia System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF), w którym pracuje PIS, a który obowiązuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

W 2024 r. pracownicy sekcji HŻŻ brali udział w 51 postępowaniach - proces wycofywania z obrotu kwestionowanej żywności nadzorowano za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (rozmowa telefoniczna, wymiana informacji drogą elektroniczną) oraz bezpośrednio w zakładach wprowadzających do obrotu/ wykorzystujących do produkcji kwestionowane środki spożywcze. Przeprowadzono łącznie 22 kontrole interwencyjne - 5 kontroli w zakładach piekarniczych, 2 kontrole w ciastkarniach, 1 kontrolę w zakładzie konfekcjonowania żywności, 6 kontroli w sklepach, 1 kontrolę w sklepie z żywnością trwałą, 2 kontrole w magazynach, 3 kontrole w zakładach żywienia zbiorowego otwartego (restauracje) i 2 kontrole w zakładzie małej gastronomii.

Nie było przypadku postępowania wyjaśniającego dotyczącego środków spożywczych wyprodukowanych w zakładach zlokalizowanych na terenie powiatu biłgorajskiego.

Przygotowano i przesłano do Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym za pośrednictwem Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 1 powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi dotyczące stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella spp.* w 5 z 5 próbek świeżego mięsa drobiowego (filet z piersi kurczaka). Wyniki badania otrzymano po upływie terminu przydatności do spożycia badanej partii mięsa. Próbę pobrano w supermarkecie Kaufland ul. Jana Pawła II 49, 23-400 Biłgoraj. W ramach postępowania wyjaśniającego przeprowadzono kontrolę interwencyjną w supermarkecie Kaufland, podczas której ustalono, że kwestionowanej partii fileta z piersi kurczaka nie ma już w sprzedaży, produkt został sprzedany klientom indywidualnym na paragon bez możliwości ustalenia odbiorców. Poinformowano Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Piotrowie Trybunalskim nadzorującego dostawcę oraz Powiatowego Lekarza Weterynarii w Inowrocławiu sprawującego nadzór nad producentem kwestionowanego produktu.

## **WSPÓLPRACA Z INNYMI JEDNOSTKAMI KONTROLNYMI I ŚRODKAMI MASOWEGO PRZEKAZU**

### **Inspekcja Weterynaryjna**

Współpraca w zakresie:

- wymiany informacji:
  - przesłano do PLW w Inowrocławiu wyniki badań próbki świeżego mięsa drobiowego, w którym stwierdzono obecność pałeczek *Salmonella spp.*
  - w sprawie eksportu do Wielkiej Brytanii
  - otrzymano 5 pism PLW w Lublinie o stwierdzeniu obecności pałeczek *Salmonella spp.* w próbkach mięsa drobiowego, których odbiorcami były podmioty z terenu powiatu biłgorajskiego, działań nie podejmowano ze względu na przekroczenie terminu przydatności do spożycia;
  - otrzymano 1 pismo PLW w Biłgoraju o stwierdzeniu obecności pałeczek *Salmonella spp.* w produkcie pn. Paróweczki delikatne BIO, zgodnie z przekazanymi przez PLW w Biłgoraju informacjami w dniu otrzymania wyników produktu nie było już w obrocie, w związku z powyższym działań nie podejmowano
  - otrzymani 1 pismo PLW w Łukowie w sprawie stwierdzenia obecności pałeczek *Salmonella spp.* w produkcie pn. Mięso mielone drobiowe Eko, producent Zakład Mięsny Wasąg Hedwiżyn 118,

23-400 Biłgoraj, informację otrzymano po upływie terminu przydatności do spożycia badanego produktu, w związku z powyższym działań nie podejmowano

- przesłano do PLW w Biłgoraju informację o sposobie zagospodarowania produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego w sklepach firmowych należących do zakładów przetwórstwa mięsa z terenu powiatu biłgorajskiego

- porozumienia:

- w zakresie weryfikacji listy zakładów wspólnie nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną i Państwową Inspekcję Sanitarną w obszarze bezpieczeństwa żywności i pasz

### **Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa**

Współpraca w zakresie

- porozumienia:

- przeprowadzono 2 wspólne kontrole produkcji pierwotnej u producentów kapusty białej i borówki

### **Inspekcja Ochrony Środowiska**

Współpraca w zakresie porozumienia:

- przeprowadzono 1 wspólną kontrolę producenta produkcji pierwotnej – plantacja truskawki

### **Komenda Powiatowa Policji**

Współpraca w zakresie:

- udzielenia informacji oraz udostępnienia kopii dokumentacji kontrolnej w związku z postępowaniem sprawdzającym powadzonym przez KPP w Biłgoraju

### **Sąd Rejonowy**

Współpraca w zakresie:

- udzielenie informacji oraz przekazanie kopii dokumentacji kontrolnej w związku postępowaniem prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Biłgoraju

### **Prokuratura Rejonowa**

Współpraca w zakresie:

- udzielenia informacji i przekazanie kopii dokumentacji kontrolnej w związku z postępowaniem prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w Przeworsku

### **Burmistrz Miasta Biłgoraj**

Współpraca w zakresie:

- udzielenie wyjaśnień w sprawie nadzoru nad targowiskiem miejskim w Biłgoraju

## **Współpraca ze środkami masowego przekazu**

W 2024 r. w serwisie Biłgorajskiej Telewizji Kablowej ukazał się wywiad i relacja z wystawy grzybów świeżych.

## **Działalność na portalach społecznościowych - strona internetowa Facebook PSSE Biłgoraj**

- popularyzacja treści edukacyjnych w formie postów
- publikacja ostrzeżeń dotyczących produktów spożywczych i kosmetycznych

## **NADZÓR NAD OBROTEM GRZYBAMI**

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2011 r. w sprawie grzybów dopuszczonych do obrotu lub produkcji przetworów grzybowych, środków spożywczych zawierających grzyby oraz uprawnień klasyfikatora grzybów i grzyboznawcy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2237 ze zm.) – „Grzyby świeże, rosnące w warunkach naturalnych, oraz grzyby suszone pozyskiwane z grzybów rosnących w warunkach naturalnych, mogą być oferowane konsumentowi finalnemu:

- 1) wyłącznie w placówkach handlowych lub na targowiskach;
- 2) pod warunkiem uzyskania atestu na grzyby świeże lub atestu na grzyby suszone.

W związku z powyższym osoby odsprzedające na targowisku własnoręcznie zebrane grzyby rosnące w warunkach naturalnych zobowiązane są do uzyskania atestu na grzyby świeże lub suszone.

W PSSE w Biłgoraju można uzyskać atest na grzyby świeże. Uprawnienia klasyfikatora grzybów posiada 2 pracowników Stacji.

W roku 2024:

- udzielono 47 porad grzybowych,
- wydano 12 atestów na grzyby świeże,
- zatrucia grzybami - nie stwierdzono,
- prowadzono działania oświatowo-prewencyjne:

- ✓ pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia, Higieny Pracy, Higieny Żywności i Żywienia oraz Higieny Dzieci i Młodzieży przygotowali wystawę grzybów świeżych; ekspozycja dostępna była dla ogółu społeczeństwa przed budynkiem Stacji i w holu głównym Stacji; równocześnie prowadzono działania edukacyjne na temat grzybów jadalnych i trujących, zainteresowanym osobom udostępniano broszury dotyczące zasad bezpiecznego grzybobrania; wywiad i relacja z wystawy ukazała się w serwisie Biłgorajskiej Telewizji Kablowej

- ✓ pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia rozdysponowali materiały edukacyjne (ulotki, broszury) w placówkach szkolnych oraz w trakcie kontroli wypoczynku letniego (obozy, kolonie)
- ✓ w holu głównym budynku Stacji dostępne są dla zainteresowanych osób materiały edukacyjne w formie papierowej i audiowizualnej dotyczące identyfikacji grzybów leśnych
- ✓ w mediach społecznościowych - [www.facebook.com/PSSE.Bilgoraj](http://www.facebook.com/PSSE.Bilgoraj) zamieszczane były posty informacyjne oraz edukacyjne
- ✓ w zakładach żywienia zbiorowego podczas bieżących kontroli weryfikowano czy do przygotowywania potraw używane są grzyby rosnące w warunkach naturalnych oraz dostępność atestów.

## PODSUMOWANIE:

Kontrole urzędowe zakładów żywnościowo-żywnościowych na 2024 r. planowano w oparciu o ocenę ryzyka biorąc pod uwagę rodzaj produkowanych lub wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, rodzaj i znaczenie zakładu, zasięg produkcji (liczba konsumentów, znaczenie lokalne, regionalne, przeznaczenie żywności produkowanej w zakładzie np. dla wrażliwych grup konsumentów), ocenę stanu sanitarnego z roku 2023 (analiza stwierdzonych niezgodności, rodzaje niezgodności), podjęte działania represyjne (mandaty, decyzje), własne systemy kontroli (GHP, GMP, HACCP), sygnały i skargi wnoszone przez konsumentów, wiarygodność i rzetelność przedsiębiorców przy równoczesnym uwzględnieniu liczby pracowników zatrudnionych w sekcji HŻŻ.

Zamierzenia w zakresie urzędowej kontroli żywności wyznaczone na 2024 rok zostały zrealizowane. Skontrolowano **92,95%** obiektów zaplanowanych na 2024 r. (20 obiektów nie skontrolowano ze względu na obiektywne trudności). Dodatkowo przeprowadzono **292 kontrole** poza planem (tj. **110,6%** w stosunku do przeprowadzonych planowanych kontroli) związane z działaniami doraźnymi wynikającymi z zatwierdzaniem nowych zakładów, nadzorem nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży w okresie wakacji letnich i ferii zimowych, działaniami pokontrolnymi, kontrolami interwencyjnymi wynikającymi z doniesień konsumentów o nieprawidłowościach lub związanych notyfikacjami zgłoszonymi w systemie RASFF oraz importem i eksportem środków spożywczych. Ponadto przeprowadzono ponadplanowe kontrole tematyczne wynikające z bieżących potrzeb.

Kontrole urzędowe, w trakcie których stwierdzano naruszenie przepisów prawa żywnościowego skutkowały wydaniem doraźnych zaleceń lub prowadzeniem postępowania administracyjnego mającego na celu poprawę stanu bezpieczeństwa żywności. Wykonanie zaleceń weryfikowano podczas kontroli sprawdzających, nieprawidłowości usuwane były w wyznaczonym terminie.

System urzędowej kontroli na terenie powiatu obejmuje przedsiębiorców prowadzących działalność na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności. Przedsiębiorcy prowadzący działalność na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności są objęci nadzorem w zakresie przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Systematycznie wzrosła świadomość operatorów żywności w zakresie zagrożeń w obrocie/produkcji żywności, którzy doceniają zalety wpływające z wdrożenia systemu.

W celu osiągnięcia zamierzonego celu jakim jest skuteczne egzekwowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych na wszystkich etapach łańcucha żywnościowego wykorzystywane są narzędzia jakie daje prawo, tj. stosuje się odpowiednie sankcje karne w postaci nakładania grzywien, wydaje się stosowne decyzje administracyjne, kieruje wnioski o wymierzenie kary pieniężnej do LPWIS.

### **III. Nadzór sanitarny w zakresie Higieny Komunalnej**

**Do zadań sekcji Higieny Komunalnej (HK) należy sprawowanie nadzoru nad:**

- bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (w tym pobieranie próbek wody do badań, wydawanie bieżących ocen cząstkowych, ocen okresowych i ocen obszarowych dotyczących jakości wody),
- wywiązywaniem się podmiotów prowadzących zbiorowe zaopatrzenie w wodę z realizacji badań jakości wody zgodnie z ustalonym i zatwierdzonym harmonogramem poboru próbek wody,
- bezpieczeństwem zdrowotnym wody w kąpieliskach (w tym pobieranie próbek wody do badań przed sezonem kąpielowym, wydawanie bieżących ocen o jakości wody w kąpielisku oraz ocen sezonowych po zakończeniu sezonu kąpielowego),
- miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli (w tym wydawanie bieżących ocen jakości wody),
- internetowym Serwisem Kąpieliskowym (System Monitoringu Jakości Wody w Kąpieliskach) - aktualizacja danych prowadzona w sposób zapewniający ich ciągłą i szybką wymianę,
- bezpieczeństwem zdrowotnym wody na pływalni (w tym wydawanie bieżących ocen jakości wody)
- spełnieniem w obiektach wymagań określonych w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium,
- warunkami higieniczno - sanitarnymi nieruchomości, obiektów użyteczności publicznej oraz środków transportu,
- spełnieniem wymogów postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi,
- warunkami higieniczno - sanitarnymi postępowania z odpadami medycznymi w miejscach ich powstawania,
- warunkami sanitarno-higienicznymi letniego wypoczynku w obiektach użyteczności publicznej w miejscowościach turystycznych oraz miejscami postojowymi przy trasach turystycznych,
- jakością ciepłej wody użytkowej pod kątem występowania bakterii z rodzaju *Legionella sp.*
- realizacją ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w nadzorowanych obiektach.

**Do zadań sekcji należy również sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych:**

- w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej,

- w obiektach świadczących usługi hotelowe/noclegowe w tym nadzór nad warunkami sanitarnymi miejscowości, obiektów i tras turystycznych,
- w obiektach służby zdrowia w zakresie postępowanie z odpadami medycznymi, postępowania z bielizną, postępowania ze zwłokami,
- w obiektach sportowych,
- na dworcach,
- w domach opieki, w domach samopomocy, w warsztatach terapii zajęciowej,
- w transporcie osobowym,
- na placach zabaw i piaskownicach,
- na terenach rekreacyjnych,
- na cmentarzach,
- w domach przedpogrzebowych oraz w transporcie pogrzebowym,
- w trakcie przeprowadzanych ekshumacji,
- na stacjach paliw,
- w aptekach,
- w kinach,
- na wodociągach zbiorowego zaopatrzenia,
- na wodociągach opartych na własnych ujęciach.

Zakres działalności sekcji obejmuje również:

- wydawanie opinii dotyczących organizacji imprez masowych oraz nadzór sanitarny nad tymi imprezami,
- wydawanie opinii dla gminnych regulaminów utrzymania porządku i czystości,
- wydawanie decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji,
- wydawanie opinii zezwalających na sprowadzanie zwłok z zagranicy,
- wydawanie opinii zezwalających na wywóz zwłok za granicę.

Zadania te realizują 4 osoby zatrudnione w sekcji.

#### **Nadzór sanitarny nad obiektami w 2024 r.**

Lp.	Obiekt	według ewidencji na 31 XII	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli
1.	Ustępy publiczne, stałe, skanalizowane	6	5	6
2.	Pływalnie kryte - ogółem	1	1	1
3.	Domy Pomocy Społecznej	2	2	4
4.	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	10	7	7
5.	Placówki zapewniające całodobową opiekę	1	1	1

6.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	0	0	0
7.	Hotele	3	1	1
8.	Motele	1	0	0
9.	Pensjonaty	3	0	0
10.	Schroniska młodzieżowe	1	1	1
11.	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	73	20	21
12.	Zakłady fryzjerskie	91	38	43
13.	Zakłady kosmetyczne	82	53	61
14.	Zakłady tatuażu	4	3	4
15.	Zakłady odnowy biologicznej	15	4	4
16.	Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	15	8	8
17.	Dworce autobusowe	1	1	1
18.	Tereny rekreacyjne	19	12	14
19.	Cmentarze	36	23	23
20.	Domy przedpogrzebowe	3	2	2
21.	Inne obiekty	93	38	41
	<b>Ogółem</b>	<b>460</b>	<b>220</b>	<b>243</b>

W wierszu 21 jako *Inne obiekty* wskazano: apteki, punkty apteczne, stacje paliw, obiekty sportowe, obiekty kulturalno – widowiskowe, transport pogrzebowy, pralnie, targowiska, kostnice, transport odpadów medycznych, transport osobowy.

### **Krótką charakterystyką grup obiektów zawierająca ocenę i porównanie do wcześniejszego okresu sprawozdawczego.**

#### **❖ Ustępy publiczne**

Zakres przeprowadzanych kontroli, w ustępach publicznych, obejmował utrzymanie należytego stanu sanitarno–higienicznego obiektu oraz przestrzeganie w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami; gospodarki ściekowej; prowadzonych czynności sprzątnięcia i prowadzenia dezynfekcji; prawidłowości przechowywania sprzętu porządkowego; ogólnego stanu sanitarnego pomieszczeń, urządzeń i elementów wyposażenia ustępu publicznego.

Kontrola jednego ustępu publicznego, wykazała, że pomieszczenia oraz wyposażenie obiektu utrzymane są w złym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym. W związku z czym zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz w sprawie ustalenia opłaty za czynności kontrolne. Strona przed wydaniem decyzji merytorycznej poinformowała pisemnie o wykonaniu wszystkich zaleceń zawartych w protokole kontroli. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie zaleceń. W związku

z powyższym wydano decyzję o umorzeniu postępowania w sprawie wydania decyzji administracyjnej dotyczącej naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych.

Jeden ustęp publiczny w porównaniu do wcześniejszego okresu sprawozdawczego uległ poprawie. W 2023 r. ustęp ten, utrzymany był w dostatecznym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym, zaś w 2024 r. jego stan oceniono jako dobry. Pozostałe obiekty, które zostały objęte kontrolą, utrzymane są na stałym poziomie.

Nie było zmian w ewidencji obiektów.

#### ❖ **Pływalnie kryte**

W roku 2024 została oddana do użytku dobudowana część krytej pływalni w Biłgoraju. Zakres kontroli na nowej części krytej pływalni obejmował utrzymanie należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzeganie w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami; stanu sanitarno-porządkowego i technicznego pomieszczeń oraz wyposażenia obiektu; stanu sanitarnego zespołów higieniczno-sanitarnych; stanu porządkowego terenu wokół obiektu.

W skontrolowanym obiekcie nieprawidłowości nie stwierdzono.

#### ❖ **Jednostki organizacyjne pomocy społecznej.**

Zakres przedmiotowy kontroli dotyczył utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami; postępowania z bielizną; stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń i wyposażenia obiektu; stosowanych środków dezynfekcyjnych; stanu porządkowego terenu wokół obiektu; przygotowanych i wdrożonych procedur.

Stan sanitarno-higieniczny i porządkowy skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Postępowanie z odpadami – właściwe. Postępowanie z bielizną, w obiektach których to dotyczy, prawidłowe. Nie stwierdzono nieprawidłowości w żadnym z kontrolowanych obszarów.

#### ❖ **Obiekty noclegowe**

Zakres przedmiotowy kontroli, w hotelu oraz w innych obiektach, w których świadczone są usługi hotelarskie, dotyczył utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami; postępowania z bielizną; stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń i wyposażenia obiektu; stanu sanitarnego zespołów higieniczno-sanitarnych; stwierdzenia obecności owadów i gryzoni; stanu porządkowego terenu wokół obiektu.

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych, w jednym obiekcie noclegowym stwierdzono, że ściany utrzymane są w złym stanie sanitarno-higienicznym. W związku z czym wydana została decyzja merytoryczna. Kontrola sprawdzająca potwierdziła, że zalecenia zawarte w decyzji zostały wykonane w całości.

W pozostałych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w żadnym z kontrolowanych obszarów, stan sanitarno-higieniczny i porządkowy nie budził zastrzeżeń.

Zmiany w ewidencji:

- Liczba obiektów w wierszu „Hotele” w 2023 r. – 2, liczba obiektów w 2024 r. – 3.
- Liczba obiektów w wierszu „Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie” w 2023 r. – 77, liczba obiektów w 2024 r. – 73.

W pozostałych wierszach liczba obiektów nie uległa zmianie.

#### ❖ **Obiekty świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu**

Zakres przedmiotowy przeprowadzanych kontroli obejmował utrzymanie należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu oraz przestrzeganie w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami; postępowania z bielizną; postępowania z odzieżą wierzchnią / roboczą / ochronną; stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia zakładu; postępowania ze sprzętem oraz narzędziami używanymi do świadczenia usług; stosowania środków dezynfekcyjnych w prowadzonych procesach dezynfekcji; zasad i sposobu prowadzenia procesów sterylizacji; postępowania ze stosowanymi preparatami kosmetycznymi. W przypadku gdy zakres usług obejmował usługi naruszające ciągłość tkanek, sprawdzano czy jest wdrożona i stosowana procedura regulująca sposób postępowania który zapewnia ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Kontrola jednego zakładu fryzjerskiego wykazała, że: wyposażenie obiektu utrzymane jest w złym stanie technicznym, sposób postępowania z brudną bielizną jednorazowego użytku jest nieprawidłowy, niewłaściwie przechowywana jest odzież wierzchnia i robocza właściciela obiektu, brak jest środka do dezynfekcji rąk z widoczną datą ważności oraz środka do czyszczenia ostrzy maszynek, narzędzia przechowywane są w niehigienicznych warunkach, niewłaściwie prowadzony jest proces dezynfekcji narzędzi. W związku z powyższym wydana została decyzja merytoryczna z rygorem natychmiastowej wykonalności. Strona poinformowała pisemnie o wykonaniu wszystkich zaleceń zawartych w decyzji. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie zaleceń. Ponadto, na cztery zakłady fryzjerskie wydane zostały decyzje opłatowe, w związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami, między innymi za: niewłaściwie prowadzony proces dezynfekcji narzędzi, brak środka do dezynfekcji rąk, przeterminowane preparaty kosmetyczne oraz dezynfekcyjne, przechowywanie narzędzi w niehigienicznych warunkach, niewłaściwie przechowywaną bieliznę. Nieprawidłowości te, zostały natychmiast usunięte, co potwierdziły kontrole sprawdzające.

Na osiem gabinetów kosmetycznych, wydano decyzje opłatowe, dotyczące między innymi: niewłaściwie prowadzonego procesu dezynfekcji narzędzi, nieczytelnej daty ważności na preparacie do dezynfekcji narzędzi, niewłaściwie przechowywanych narzędzi jednorazowego

użytku, przeterminowanych preparatów kosmetycznych i dezynfekcyjnych, niewłaściwie przechowywanej bielizny oraz odzieży wierzchniej i roboczej, nieprawidłowego sposobu postępowania z odpadami komunalnymi, braku widocznego oznakowania pojemnika z odpadami medycznymi, niewłaściwie przechowywanych odpadów medycznych, niewystarczających zapisów w procedurze regulującej sposób postępowania, który zapewnia ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi, nieaktualnej dokumentacji zdrowotnej. Nieprawidłowości te, zostały natychmiast usunięte, co potwierdziły kontrole sprawdzające.

Kontrola w jednym gabinecie tatuażu, wykazała: niewłaściwie prowadzony proces dezynfekcji narzędzi, brak odpowiedniego środka do dezynfekcji narzędzi, brak odzieży roboczej / ochronnej, niewłaściwie przechowywaną bieliznę, brak widocznego oznakowania pojemnika i worka z odpadami medycznymi, niewłaściwe przechowywanie odpadów medycznych. Nieprawidłowości te, zostały natychmiast usunięte, co potwierdziła kontrola sprawdzająca.

W pozostałych obiektach procesy dezynfekcji narzędzi prowadzone są prawidłowo. Usługi świadczone są narzędziami jednorazowego oraz wielokrotnego użytku. Bielizna czysta i brudna przechowywana jest prawidłowo. Postępowanie z odpadami - właściwe.

W gabinetach oraz zakładach, świadczących usługi kosmetyczne, a także w gabinetach tatuażu są przygotowane, wdrożone i stosowane procedury regulujące sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji, sposób przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz sposób przeprowadzania dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

Zmiany w ewidencji:

- Liczba obiektów w wierszu „Zakłady kosmetyczne” w 2023 r. – 78, liczba obiektów w 2024 r. – 82.
- Liczba obiektów w wierszu „Zakłady tatuażu” w 2023 r. – 3, liczba obiektów w 2024 r. – 4.
- Liczba obiektów w wierszu „Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu” w 2023 r. – 18, liczba obiektów w 2024 r. – 15.

W pozostałych wierszach liczba obiektów nie uległa zmianie.

#### ❖ Dworce autobusowe

Zakres przedmiotowy kontroli dotyczył utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami, stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń oraz wyposażenia obiektu, stanu porządkowego terenu wokół obiektu.

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych na dworcu autobusowym stwierdzono, że pomieszczenia i wyposażenie obiektu utrzymane są w złym stanie sanitarno-higienicznym

i technicznym, w obiekcie brak jest pomieszczenia higieniczno-sanitarnego, ogólnodostępnego dla osób podróźnych. W związku z powyższym wydana została decyzja merytoryczna.

Nie było zmian w ewidencji obiektów.

#### ❖ **Tereny rekreacyjne w tym place zabaw**

Zakres przedmiotowy kontroli, na placach zabaw, dotyczył utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu oraz przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących bieżącego stanu sanitarno-porządkowego placów zabaw.

Zakres kontroli kompleksowych, prowadzonych na terenach rekreacyjnych przy zbiornikach wodnych, obejmował utrzymanie należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzeganie w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w szczególności dotyczących postępowania z odpadami, stanu higieniczno-porządkowego pomieszczeń sanitarnych, stanu sanitarno-porządkowego otoczenia kąpieliska, małej infrastruktury rekreacyjnej, wizualnej oceny jakości wody w kąpielisku.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w żadnym z kontrolowanych obszarów, stan sanitarno-higieniczny i porządkowy nie budził zastrzeżeń.

W 2024 r. ze względu na złą jakość wody w kąpielisku, spowodowaną zakwitami sinic, przeprowadzono dodatkowo dwie kontrole terenu rekreacyjnego. Zakres kontroli dotyczył wyłącznie wizualnej oceny jakości wody w tym kąpielisku.

Nie było zmian w ewidencji obiektów.

#### ❖ **Cmentarze**

Zakres przedmiotowy przeprowadzanych kontroli obejmował utrzymanie należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzeganie w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami, punktów czerpalnych wody, stanu porządkowego terenu obiektu.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w żadnym z kontrolowanych obszarów.

Zmiany w ewidencji:

- Liczba obiektów w wierszu „Cmentarze” w 2023 r. – 35, liczba obiektów w 2024 r. – 36.

#### ❖ **Domy przedpogrzebowe**

Zakres przedmiotowy kontroli dotyczył utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu, przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: postępowania z odpadami, stanu sanitarno-porządkowego pomieszczeń i wyposażenia obiektu, stosowania środków dezynfekcyjnych.

W 2024 r., przeprowadzona kontrola interwencyjna nie potwierdziła przeprowadzania sekcji zwłok w Biłgoraju.

W roku 2024 zakończone zostało postępowanie z 2023 r., zakazująca świadczenia usług w zakresie przygotowywania i przechowywania zwłok w budynku usługowo-mieszkalnym.

Nie było zmian w ewidencji obiektów.

- ❖ **Inne obiekty (apteki, punkty apteczne, stacje paliw, obiekty sportowe, amfiteatry, kina, muzea, pralnie, targowiska, kostnice, transport odpadów medycznych, transport, pogrzebowy, transport osobowy).**

Zakres przedmiotowy wszystkich przeprowadzonych kontroli dotyczył przede wszystkim utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego obiektu oraz przestrzegania w obiekcie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne. Dodatkowo w transporcie pogrzebowym oceniano stan sanitarny środka transportu, sprawdzano jakie środki dezynfekcyjne są stosowane. W aptekach, w amfiteatrach, w muzeum oraz na stadionach sportowych, zwracano szczególną uwagę na postępowanie z odpadami, stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i wyposażenia obiektu, stan porządkowy terenu wokół obiektu. Na stacjach paliw sprawdzano sposób postępowania z odpadami, oceniano stan pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, stan porządkowy terenu wokół obiektu, koncesje na obrót paliwami ciekłymi. Podczas kontroli kostnicy zwrócono uwagę na postępowanie z odpadami, stosowane środki dezynfekcyjne, stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i wyposażenia obiektu. W transporcie osobowym oceniano stan sanitarno-porządkowy środków transportu.

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych w aptece stwierdzono, że ściany utrzymane są w złym stanie sanitarno-higienicznym. W związku z czym zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych. Strona przed wydaniem decyzji merytorycznej poinformowała pisemnie o wykonaniu wszystkich zaleceń zawartych w protokole kontroli. Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie zaleceń. W związku z powyższym wydano decyzję o umorzeniu postępowania w sprawie wydania decyzji administracyjnej dotyczącej naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych.

Kontrola na jednej stacji paliw wykazała, zły stan sanitarno-higieniczny i techniczny ścian i podłogi w obiekcie. W związku z czym wydana została decyzja merytoryczna.

Podczas kontroli na dwóch stadionach sportowych, stwierdzono, że ściany i sufity w budynkach administracyjno-socjalnym utrzymane są w złym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym.

W związku z powyższym wydano 2 decyzje merytoryczne.

W pozostałych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w żadnym z kontrolowanych obszarów.

- ❖ **Informacja o aktualnej sytuacji w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w nadzorowanych obiektach**

W zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w nadzorowanych obiektach stwierdzono, że przepisy te były respektowane

w kontrolowanych obiektach. W widocznych miejscach umieszczano znak słowny i graficzny o zakazie palenia wyrobów tytoniowych oraz e-papierosów.

**Podsumowując nadzór nad obiektami użyteczności publicznej** w większości kontrolowanych obiektów stwierdzany stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. W pojedynczych przypadkach, gdzie te standardy nie zostały zachowane, konieczne było wydanie zaleceń i decyzji.

#### Nadzór nad kąpieliskami - Kąpieliska zorganizowane w roku 2024.

Lp.	akwen	nazwa kąpieliska	ocena jakości wody w kąpielisku na koniec sezonu 2023 *	ocena jakości wody w kąpielisku na koniec sezonu 2024*
1.	Zalew Bojary	Kąpielisko na Zalewie „Bojary”	doskonała	doskonała
2.	Zalew Biszczka-Żary	Kąpielisko Zalew Biszczka - Żary	doskonała	doskonała
3.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	niedostateczna	Dostateczna
4.	Zalew Frampol	Kąpielisko Zalew we Frampolu	-	Niesklasyfikowane – utworzone w 2024 roku

Liczba wydanych ocen o przydatności wody do kąpiel.

Lp.	akwen	Nazwa kąpieliska	Czas (od – do) kiedy obowiązywała ocena o przydatności wody do kąpiel
1.	Zalew Bojary	Kąpielisko na Zalewie „Bojary”	20.06.2024 r. – 15.07.2024 r. (24.06.2024 r. otwarcie sezonu kąpieliskowego)
2.	Zalew Bojary	Kąpielisko na Zalewie „Bojary”	15.07.2024 r. – 05.08.2024 r.
3.	Zalew Bojary	Kąpielisko na Zalewie „Bojary”	05.08.2024 r. – 21.08.2024 r.
4.	Zalew Bojary	Kąpielisko na Zalewie „Bojary”	21.08.2024 r. – 31.08.2024 r. (31.08.2024 r. zakończenie sezonu kąpielowego)
5.	Zalew Biszczka-Żary	Kąpielisko Zalew Biszczka - Żary	27.06.2024 r. – 16.07.2024 r. (01.07.2024 r. otwarcie sezonu kąpieliskowego)
6.	Zalew Biszczka-Żary	Kąpielisko Zalew Biszczka - Żary	16.07.2024 r. – 30.07.2024 r.
7.	Zalew Biszczka-Żary	Kąpielisko Zalew Biszczka - Żary	30.07.2024 r. – 21.08.2024 r.
8.	Zalew Biszczka-Żary	Kąpielisko Zalew Biszczka - Żary	21.08.2024 r. – 31.08.2024 r. (31.08.2024 r. zakończenie sezonu kąpielowego)
9.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	27.06.2024 r. – 15.07.2024 r. (01.07.2024 r. otwarcie sezonu kąpieliskowego)
10.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	15.07.2024 r. – 19.07.2024 r.
11.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	26.07.2024 r. – 07.08.2024 r.
12.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	07.08.2024 r. – 21.08.2024 r.
13.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	21.08.2024 r. – 31.08.2024 r. (31.08.2024 r. zakończenie sezonu kąpielowego)

14.	Zalew Frampol	Kąpielisko Zalew we Frampolu	27.06.2024 r. – 22.07.2024 r. (01.07.2024 r. otwarcie sezonu kąpieliskowego)
15.	Zalew Frampol	Kąpielisko Zalew we Frampolu	22.07.2024 r. – 05.08.2024 r.
16.	Zalew Frampol	Kąpielisko Zalew we Frampolu	05.08.2024 r. – 19.08.2024 r.
17.	Zalew Frampol	Kąpielisko Zalew we Frampolu	19.08.2024 r. – 31.08.2024 r. (31.08.2024 r. zakończenie sezonu kąpielowego)

W roku 2024 wydano:

- 17 ocen o przydatności wody do kąpielii;
- 1 oceny o nieprzydatności wody do kąpielii;
- 4 oceny sezonowe za rok 2024;

Wydane oceny o nieprzydatności wody do kąpielii.

Lp.	akwen	Nazwa kąpieliska	Właściciel	Użytkownik	Czas (od – do) kiedy obowiązywał zakaz kąpielii	Przekroczone parametry
1.	Zalew Józefów II	Kąpielisko Zalew w Józefowie	Gmina Józefów	Gmina Józefów	19.07.2024 r. - 26.07.2024 r.	Zakwit sinic

Prowadzono internetowy Serwis Kąpieliskowy w sposób zapewniający ciągłą, wielostronną i szybką wymianę danych, zapewniającą kompletność i niezbędną jakość informacji.

### Woda do spożycia.

Wykaz producentów wody, wielkość produkcji oraz liczba ludności zaopatrywanej przez dany wodociąg.

Lp.	Nazwa producenta	Nazwa wodociągu	Wielkość produkcji wodociągu	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez wodociąg	Ocena wody dobra/zła
1.	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. ul. Łąkowa 13, 23-400 Biłgoraj	<b>Biłgoraj</b>	3063,7	24374	dobra
2.	Gmina Biłgoraj ul. Kościuszki 88, 23-400 Biłgoraj	<b>Dyle</b>	26	346	dobra
3.		<b>Hedwiżyn</b>	507	2281	dobra
4.		<b>Korczów - Okrągłe</b>	209	2577	dobra
5.		<b>Sól</b>	274	3214	dobra
6.		<b>Dąbrowica</b>	118	1314	dobra
7.		<b>Majdan Gromadzki</b>	255	3196	dobra
8.		<b>Ciosmy</b>	30	338	dobra
9.		Zakład Wodociągów i Kanalizacji ul. Leśna 1, 23-460 Józefów	<b>Józefów</b>	373,9	2503
10.	<b>Górecko Stare</b>		98,2	749	dobra
11.	<b>Majdan Nepryski</b>		257,6	2126	dobra

12.		<b>Stanisławów</b>	71,4	826	dobra
13.		<b>Szopowe</b>	10,3	101	dobra
14.	Tarnogrodzki Zakład Komunalny Spółka z o.o. ul. Kościuszki 5, 23-420 Tarnogród	<b>Tarnogród Przedmieście Różanieckie</b>	330,6	1914	dobra
15.		<b>Tarnogród Przedmieście Pluskie</b>	285,9	1080	dobra
16.	Gmina Goraj ul. Bednarska 1, 23-450 Goraj	<b>Goraj</b>	161,4	1103	dobra
17.		<b>Albinów Duży</b>	3,2	61	dobra
18.		<b>Gilów</b>	36,2	355	dobra
19.		<b>Jędrzejówka</b>	28,9	357	dobra
20.		<b>Kondraty</b>	20,9	173	dobra
21.		<b>Zastawie</b>	145,4	1499	dobra
22.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Łąkowa 4, 23-440 Frampol	<b>Frampol</b>	147	2148	dobra
23.		<b>Korytków Mały</b>	67	693	dobra
24.		<b>Teodorówka - Radzięcín</b>	291	2792	dobra

25.	Gmina Turobin ul. Rynek 4, 23-465 Turobin	<b>Turobin</b>	66,8	1325	dobra
26.		<b>Gródki</b>	89,6	1024	dobra
27.		<b>Żabno</b>	54,2	410	dobra
28.		<b>Tarnawa Duża</b>	105	883	dobra
29.		<b>Żurawie</b>	169,4	1606	dobra
30.	Zakład Gospodarki Komunalnej Potok Górny 116, 23-423 Potok Górny	<b>Potok Górny</b>	275,2	2918	dobra
31.		<b>Lipiny Dolne</b>	211,2	2032	dobra
32.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Tereszpolu Zaorendzie ul. Szkolna 44, 23-407 Tereszpol	<b>Tereszpol - Zygmunt</b>	455,1	3311	dobra
33.		<b>Lipowiec</b>	66,5	475	dobra
34.	Zakład Gospodarki Komunalnej Biszcza 79, 23-425 Biszcza	<b>Biszcza</b>	354,6	3698	dobra
35.	Zakład Gospodarki Komunalnej Obsza 36, 23-413 Obsza	<b>Babice – Dorbozy</b>	1178,9	8662	dobra
36.	Zakład Gospodarki Komunalnej Łukowa 570/4, 23-412 Łukowa	<b>Łukowa</b>	600	3798	dobra
37.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul.Przemysłowa10, 23-415 Księżpol	<b>Księżpol</b>	353,8	2485	dobra
38.		<b>Markowicze</b>	336,6	2432	dobra
39.	Gmina Aleksandrów, Aleksandrów 380 23-408 Aleksandrów	<b>Aleksandrów</b>	351	3470	dobra
<b>40.</b>	<b>Razem</b>		<b>11 479,5</b>	<b>94 649</b>	

Wykaz producentów wody dostarczających wodę z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub do budynków użyteczności publicznej.

Lp.	Nazwa producenta	Wielkość produkcji wodociągu	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez wodociąg	Ocena wody dobra/zła
1.	Arion Szpitale sp. z o. o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju ul. Dr Pojaska 5, 23-400 Biłgoraj	72,3	0	dobra
2.	ATL Spółka z o. o. ul. Piłsudskiego 180, 05-091 Ząbki	0,1	0	dobra
3.	Zakład Mięсны Wasąg Sp. Jawna Hedwiżyn 118, 23-400 Biłgoraj	23,5	0	dobra
4.	Roztoczański Park Narodowy, ul. Plażowa 2, 22-470 Zwierzyniec Osada Florianka - Górecko Stare	2,6	5	dobra

Liczba ludności powiatu biłgorajskiego korzystająca z wody wzz dobrej jakości – 94 649

Liczba ludności powiatu biłgorajskiego korzystająca z wody dobrej jakości z innych powiatów (końcówki wodociągów) – 473

Liczba ludności korzystająca z innych podmioty zaopatrujących w wodę – 5.

**Łącznie na terenie powiatu biłgorajskiego z wody dobrej jakości korzysta 95127 osób.**

#### Zestawienie wodociągów powiatu.

Wodociągi o produkcji [m <sup>3</sup> /d]	Liczba urządzeń	Liczba wodociągów dostarczających				Liczba ludności korzystającej z wody			
		Wodę dobrej jakości	Wodę nieodpowiadającą wymaganiom mikrobiologicznym	Wodę nie odpowiadającą wymaganiom fizykochemicznym	Wodę nie odp. wymaganiom dla substancji promieniotwórczych	odpowiadającej wymaganiom	Nie odpowiadającej wymaganiom ogółem	nie odpowiadającej wymaganiom mikrobiologicznym	nie odpowiadającej wymaganiom dla substancji promieniotwórczych
≤100	14	14	14	0	0	7233	0	0	0
101-1000	23	23	23	0	0	54380	0	0	0
1001- 10 000	2	2	2	0	0	33036	0	0	0
10 001 - 100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inne podmioty zaopatrujące w wodę	4	4	4	0	0	5	0	0	0

W ewidencji znajduje się 39 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz 4 ujęcia indywidualne.

2 wodociągi zmieniły sklasyfikowanie z wodociągów produkujących 101 – 1000 m<sup>3</sup>/d do wodociągów gdzie produkcja wody jest ≤100 m<sup>3</sup>/d (Korytów Mały, Turobin).

1 wodociąg, które przekroczyły produkcję wody  $\leq 100$  m<sup>3</sup>/d (Dąbrowica) wykazany został w punkcie „2. Wodociągi produkujące 101 – 1000 m<sup>3</sup>/d”

Końcówki wodociągów wchodzące na teren powiatu biłgorajskiego:

- wodociąg zbiorowego zaopatrzenia Radecznicza zaopatruje mieszkańców:

259 - Chłopków z Gminy Frampol

18 - część Hoszni Ordynackiej z Gminy Goraj

147 - Wólka Czernięcińska z Gminy Turobin

Razem: **424** osób.

- wodociąg zbiorowego zaopatrzenia Gruszka Duża zaopatruje mieszkańców:

**49** – Zabłocie z Gminy Turobin

### Wodociągi, na których stosowane jest uzdatnianie wody.

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Powiat	Sposób uzdatniania	Sposób dezynfekcji (np. podchloryn sodu +lampa UV)
1	Dąbrowica	Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	lampa UV
2	Ciosmy	Biłgoraj	biłgorajski	koagulacja, odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie,	brak
3	Okrągłe-Korczów	Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak
4	Sól	Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie,	brak
5	Majdan Gromadzki	Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie,	lampa UV
6	Tarnogród Przedmieście Różanieckie	Tarnogród	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie, wymiana jonowa	brak
7	Tarnogród Przedmieście Płuskie	Tarnogród	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie, wymiana jonowa	brak
8	Turobin			odżelazianie,	

		Turobin	biłgorajski	filtracja, napowietrzanie	brak
9	Biszczka	Biszczka	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak
10	Księżpol	Księżpol	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak
11	Markowicze	Księżpol	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak
12	Aleksandrów	Aleksandrów	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak

13	Babice- Dorbozy	Obsza	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak
14	Biłgoraj	Miasto Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	podchloryn sodu

ujęcia indywidualne

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Powiat	Sposób uzdatniania	Sposób dezynfekcji (np. podchloryn sodu +lampa UV)
1.	Arion Szpitale Sp. z o.o. ZOZ Biłgoraj	Miasto Biłgoraj	biłgorajski	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie	brak

Wodociągi, na których wystąpiły **awarie** – tabela.

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Ilość stwierdzonych awarii na wodociągu
1	Dyle	Biłgoraj	1
2	Ciosmy	Biłgoraj	1
3	Albinów Duży	Goraj	2
4	Gilów	Goraj	2
5	Kondraty	Goraj	2
6	Korytków Mały	Frampol	2
7	Lipowiec	Tereszpol	3
8	Hedwiżyn	Biłgoraj	2
9	Okragłe-Korczów	Biłgoraj	3
10	Sól	Biłgoraj	2
11	Józefów	Józefów	1

12	Majdan Nepryski	Józefów	1
13	Tarnogród Prz. Różanieckie	Tarnogród	13
14	Tarnogród Prz. Płuskie	Tarnogród	11
15	Goraj	Goraj	1
16	Zastawie	Goraj	2
17	Frampol	Frampol	6
18	Teodorówka-Radzięcín	Frampol	20
19	Potok Górny	Potok Górny	3
20	Lipiny Dolne	Potok Górny	5
21	Tereszpol Zygmuntý	Tereszpol	2
22	Biszczá	Biszczá	11
23	Łukowá	Łukowá	8
24	Aleksandrów	Aleksandrów	2
25	Biłgoráj	Biłgoráj	43
26	Babice-Dorbozy	Obsza	4

Na terenie powiatu biłgorajskiego wszystkie podmioty produkujące wodę wykonują badania jej jakości zgodnie z ustalonym i zatwierdzonym przez PPIS harmonogramem, a wyniki jakości wody z prowadzonej kontroli wewnętrznej przekazywane są w obowiązujących terminach.

#### **PODSUMOWANIE:**

Nadzór nad jakością wody do spożycia przez ludzi.

Bezpieczeństwo zdrowotne wody przeznaczonej do spożycia, dostarczanej w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest stałym priorytetem działań PIS, a jakość wody do spożycia musi być zawsze utrzymana na poziomie akceptowalnym przez konsumenta.

Woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia wymagania określone w obowiązujących przepisach.

Nadzór nad jakością wody Sekcja HK sprawuje w:

- **39** wodociągach zbiorowego zaopatrzenia,
- **4** innych podmiotach zaopatrujących w wodę.

Większość zasobów wód podziemnych zasilających wodociągi powiatu biłgorajskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania bądź po zastosowaniu prostych metod uzdatniania polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków takich jak żelazo i mangan.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju, na podstawie § 23 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294), na podstawie sprawozdań z wyników badań jakości wody,

w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego jak i kontroli wewnętrznej, realizowanych według uzgodnionego harmonogramu wydał **15 ocen obszarowych** jakości wody za rok 2024.

Na podstawie § 22 tego rozporządzenia wydano **41 ocen okresowych** jakości wody za rok 2024.

Wydano **5 ocen** dotyczących przydatności wody do spożycia **w zakresie substancji promieniotwórczych**, po analizie przedstawionych wyników badań jakości wody, w zakresie ewentualnych zagrożeń zdrowotnych wydano **157 ocen cząstkowych** oraz **32 ocen jakości ciepłej wody w zakresie bakterii *Legionella sp.***

Łącznie w roku 2024 wydano 250 ocen jakości wody do spożycia. Szczegółowe oceny jakości wody na terenie gmin zostały przesłane do wszystkich burmistrzów i wójtów powiatu biłgorajskiego oraz administratorów wodociągów odpowiedzialnych za jakość wody dostarczanej konsumentom. W powiecie biłgorajskim wszystkie gminy są zwodociągowane i wszystkie wodociągi zostały ocenione.

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia. Na terenie powiatu biłgorajskiego stwierdza się wyjątkowo wysoki procent zwodociągowania. 99 % mieszkańców powiatu biłgorajskiego korzysta z wody rozprowadzanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia. Konsumpcja wody wodociągowej produkowanej przez przedsiębiorstwa wodociągowe w ramach zbiorowego zaopatrzenia ludności daje gwarancję bezpieczeństwa zdrowotnego.

Oceniając jakość wody za rok 2024, we wszystkich nadzorowanych na terenach gmin wodociągach, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju stwierdza, że tak jak w latach poprzednich jest ona utrzymywana na dobrym poziomie, co pozwala ocenić ją jako bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

### **Działalność kontrolno – represyjna sekcji Higieny Komunalnej w 2024 r.**

W ewidencji sekcji Higieny Komunalnej znajduje się **501 obiekty** w tym **43** wodociągi.

W 2024 r. **skontrolowano 309** obiektów w tym **14** wodociągi.

Przeprowadzono **347 kontroli**.

**Pobrano 177 próbek wody** do badań (do spożycia i z kąpielisk).

Przeprowadzono w nich **209 badań**, wykonano **39 oznaczeń chemicznych** i **170 oznaczeń fizycznych**.

**Wydano:**

- **59** decyzji merytorycznych w tym 29 decyzje dotyczące ekshumacji,
- **33** decyzji opłatowych,
- **25** postanowień (dotyczących aspektów proceduralnych sprawy),
- **253** opinii/ocen (w tym sprawie jakości wody).

#### **IV. Nadzór sanitarny w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży**

**Do zadań sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży z zakresu zdrowia publicznego należy sprawowanie nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku dzieci i młodzieży.**

##### **Ogólne kierunki działania pionu Higieny Dzieci i Młodzieży dotyczą:**

1) Sprawowania nadzoru nad warunkami higieniczno- sanitarnymi:

- w obiektach edukacji, opieki, wychowania dzieci i młodzieży, w tym w szkołach, przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, placówkach oświatowo-wychowawczych, w żłobkach, klubach dziecięcych, a także w szkołach wyższych,
- wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.

2) Sprawowania nadzoru w zakresie higieny procesów nauczania i wychowania.

3) Opracowywania meldunków z wypoczynku zimowego oraz letniego dzieci i młodzieży.

4) Sporządzania informacji o stanie przygotowania szkół do rozpoczęcia roku szkolnego.

**W 2024 r. w wykazie obiektów oświatowo – wychowawczych objętych nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju figurowały:**

- żłobki - 7
- kluby dziecięce - 3
- przedszkola - 19
- inne formy wychowania przedszkolnego - 2
- szkoły podstawowe - 48
- zespoły szkół - 12
- licea ogólnokształcące - 2
- szkoły branżowe I i II stopnia - 1
- szkoły policealne - 1
- placówki kształcenia ustawicznego – centra szkolenia zawodowego - 1
- placówki wsparcia dziennego - 5
- placówki opiekuńczo- wychowawcze z pobytem całodobowym - 2
- młodzieżowe domy kultury - 1
- placówki rekreacyjne – schronisko młodzieżowe całoroczne - 1

- schroniska młodzieżowe - 1
- pozostałe placówki stałe - 8
- placówki wypoczynku - 48

**Razem 162**

**Ogólna liczba kontroli: - 128**

Kontrole placówek stałych:

- sanitarne - 64
- sprawdzające - 6
- sanitarne w związku z interwencją - 3
- tematyczne - 23

Kontrole wypoczynku: - 32

#### **Postępowanie administracyjne;**

Wydano;

- 2 decyzje administracyjne na stwierdzone nieprawidłowości
- 4 decyzje opłatowe za stwierdzone nieprawidłowości
- Wystosowano 4 wystąpienia pokontrolne

#### **W ramach nadzoru bieżącego nad placówkami nauczania przeprowadzono ocenę;**

~ **Dostosowania mebli edukacyjnych przedszkolnych i szkolnych do zasad ergonomii;**

- liczba ocenionych placówek - **45**, liczba oddziałów - **129**, liczba stanowisk – **1647**.

Podczas kontroli zwracano uwagę na:

- stan techniczny mebli,
- posiadanie certyfikatów,
- właściwe oznakowanie mebli,
- odpowiednie zestawienie stolika z krzesłem,
- dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

Ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów przeprowadzono w oparciu o zmierzony wzrost dzieci, wg PN-EN 1729-1:2016-02. W salach lekcyjnych występują meble szkolne zróżnicowane pod względem wysokości. W miarę posiadanych środków finansowych placówki oświatowe starają się wymieniać stare meble na nowe.

**Nieprawidłowości** stwierdzono w **2** szkołach, w **8** oddziałach, **45** stanowisk i w tym samym roku zostały usunięte.

~ **Rozkłady zajęć lekcyjnych;**

– liczba skontrolowanych placówek - **34**, liczba skontrolowanych oddziałów – **235**

Przy ocenie rozkładu zajęć uwzględniano:

- równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia,
- zróżnicowanie zajęć w każdym dniu,
- możliwości psychofizyczne uczniów podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

~ **Obciążenia uczniów ciężarem tornistrów;**

Przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi w **13** placówkach, w **49** oddziałach, **615** uczniów. Waga tornistra szkolnego powyżej **15%** masy ciała ucznia w dwóch szkołach- 9 uczniów.

Zapewniono miejsce na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych we wszystkich 13 placówkach.

~ **Ocenę posiadania przez szkoły i przedszkola certyfikatów na meble szkolne/przedszkolne i sprzęt sportowy;**

Zgodnie z obowiązującym przepisem prawnym szkoły i placówki mogą nabywać wyposażenie posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty.

Meble szkolne i przedszkolne (stoliki, krzeselka) w 38 skontrolowanych placówkach:

- meble zakupione wyłącznie przed 1997 r. w 1 placówce,
- meble zakupione wyłącznie po 1997 r. w 38 placówkach- odsetek wynosił: do 50% w 5 placówkach, powyżej 50% w 12 placówkach, 100% w 21 placówkach,
- meble zakupione po 1997 r.- odsetek mebli z certyfikatami wynosił: 100% w 38 placówkach.

Wszystkie nowo zakupione meble posiadały certyfikaty w 100%.

Urządzenia i sprzęt sportowy w 37 skontrolowanych placówkach:

- urządzenia i sprzęt zakupiony wyłącznie przed 1997 r. – brak,
- odsetek urządzeń i sprzętu sportowego zakupionych po 1997 r. wynosił w 37 placówkach- w 9 placówkach do 50%, w 15 placówkach powyżej 50% i w 13 placówkach 100%,
- urządzenia i sprzęt sportowy z certyfikatami wynosił 100% w 37 placówkach.

Wszystkie nowo zakupione urządzenia i sprzęt sportowy posiadały certyfikaty w 100%.

~ **Odpozynek w czasie trwania przerw międzylekcyjnych;** W 34 skontrolowanych szkołach wszystkie umożliwiły uczniom spędzanie przerw na świeżym powietrzu. 24 szkoły zapewniają

wszystkie przerwy 10 min. i przynajmniej jedną przerwę dłuższą. 10 szkół zapewnia przerwy krótsze niż 10 min., ale co najmniej jedną przerwę 15-20 minutową.

**~ Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji;**

Na 28 skontrolowanych szkół i zespołów szkół:

- 17 – posiada szkolny zespół sportowy z boiskiem,
- 1 – posiada szkolny zespół sportowy bez boiska,
- 2 – posiada salę gimnastyczną z boiskiem,
- 6 - posiada salę zastępczą/ rekreacyjną z boiskiem,
- 2 – posiada tylko salę gimnastyczną,
- 2 – posiada tylko salę zastępczą/ rekreacyjną z boiskiem,
- 4 - posiada tylko boisko sportowe,
- 2 – placówki, w których niezależnie od posiadanej infrastruktury, zajęcia z w-f prowadzone są na korytarzu
- 18 placówek korzysta z infrastruktury do w-f poza placówką (w tym 1 placówka korzysta z sali gimnastycznej, 14 placówek korzysta z basenu, 3 placówki korzystają z boiska sportowego)

**~ Szkolne pracownie komputerowe;**

Ocena warunków do prowadzenia zajęć z informatyki w szkolnych pracowniach komputerowych wypadła pozytywnie. Pracownie komputerowe wyposażone były zgodnie z obowiązującymi wymaganiami, uczniowie zostali przeszkoleni w zakresie bhp.

**~ Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania;**

We wszystkich 62 skontrolowanych placówkach stwierdzono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej.

**~ Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych;**

We wszystkich 39 skontrolowanych placówkach stwierdzono zachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

**~ Ocena temperatury w pomieszczeniach edukacyjnych i wypoczynku zimowego;**

W okresie zimowym pomiary temperatury przeprowadzono w 37 placówkach, 223 pomieszczeniach.

Wszystkie placówki zapewniały właściwą temperaturę pomieszczeń.

**~ Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami;**

W 34 skontrolowanych szkołach, gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej posiadają 24 placówki, w 9 szkołach profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami była realizowana w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki, w 1 szkole profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami była świadczona poza terenem placówki.

Opiekę stomatologiczną zapewnia 7 szkół (w tym 3 szkoły posiadają gabinet stomatologiczny na terenie szkoły, a 4 mają podpisane umowy z gabinetami poza terenem szkoły).

#### **~ Informacja dotycząca prowadzonego żywienia dzieci;**

Zbierano informacje na temat dożywiania uczniów. Na 34 skontrolowane szkoły wydawano ciepłe posiłki obiadowe pełne w 10 placówkach, jednodaniowe w 22 placówkach. Z obiadów pełnych skorzystało 1771 uczniów, z obiadów jednodaniowych skorzystało 1638 uczniów. Śniadania organizują 3 szkoły, z których skorzystało 109 uczniów.

#### **~ Zapewnienie właściwego oświetlenia;**

Na 29 skontrolowanych szkół, dwie posiadały niewłaściwe oświetlenie, niezgodne z PN. Jedno skontrolowane przedszkole posiadało aktualne wyniki pomiarów natężenia i równomierności oświetlenia zgodne z Polską Normą.

### **Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2024/2025;**

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Biłgoraju znajdują się 64 szkoły. W związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego 2024/2025 oceną objęto 14 szkół. Według informacji uzyskanych podczas przeprowadzonych kontroli zajęcia w systemie jednozmianowym są prowadzone w 14 szkołach.

Dyrektorzy zadeklarowali, że zajęcia w podpiwniczeniu nie będą prowadzone.

Pomieszczeniami świetlicowymi dla swoich uczniów dysponują wszystkie 14 szkoły.

#### **Powierzchnia w salach dydaktycznych przypadająca na jednego ucznia**

Co najmniej 2,5m<sup>2</sup> na jednego ucznia w 14 szkołach- 100%.

#### **Mikroklimat w salach lekcyjnych (wentylacja/ oświetlenie pomieszczeń)**

W pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt uczniów jest zapewniona wentylacja i regularne przeglądy w 14 szkołach- 100%.

W 14 szkołach-100% są prawidłowe wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego.

#### **Zapewnienie miejsc na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych**

W 14 szkołach- 100% dyrektorzy zapewnili miejsce na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych;

szafy w salach lekcyjnych- 3 (21%)

inne: szuflady w ławkach, szafy i szafki w salach, szafki indywidualne 11 (79%)

#### **Standardy dostępności do urządzeń higienicznosanitarnych**

W 14 szkołach- 100% są zachowane standardy dostępności do urządzeń higienicznosanitarnych dla dziewczynek i dla chłopców.

#### **Infrastruktura sportowo- rekreacyjna**

W roku szkolnym 2024/2025 zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są na terenie szkoły w 14 placówkach (100%);

- w sali gimnastycznej- w 7 szkołach (50 %)

- w sali rekreacyjno- zastępczej- w 5 szkołach (36 %)

- na boisku szkolnym- w 11 szkołach (79 %)

- inne; na siłowni- w 2 szkołach (14 %)

- zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone są dodatkowo poza placówką w 3 szkołach (21%) (basen- 2 szkoły, sala gimnastyczna- 1 szkoła)

#### Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami w szkołach

Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że jest zapewniony gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w 7 szkołach (50 %): do własnej dyspozycji-6 szkół, wspólnie z inną placówką- 1 szkoła. W pozostałych szkołach- brak.

Opieka stomatologiczna zapewniona w 6 szkołach;- umowa z gabinetem stomatologicznym w 5 szkołach, gabinet stomatologiczny w 1 szkole. W pozostałych szkołach- brak.

#### Dożywianie dzieci i młodzieży w szkołach

W roku szkolnym 2024/2025 w 12 szkołach prowadzone jest dożywianie, co stanowi 86 % spośród wszystkich skontrolowanych szkół.

Obiad ze stołówki szkolnej;

- dwudaniowy w 2 szkołach

Catering;

- jednodaniowy w 10 szkołach

#### Dostęp do wody pitnej

W większości szkoły nie udostępniają wody do bezpośredniego spożycia. 1 szkoła zapewnia wodę konfekcjonowaną.

#### Remonty/ Rozbudowy bazy szkolnej

Remonty budynków- w 2 szkołach, co stanowi 14 % spośród wszystkich skontrolowanych szkół; remont terenu placówki- 1 liceum, remont budynku- 1 szkoła policealna.

Rozbudowa bazy szkolnej nie było.

#### **W okresie wolnym od zajęć lekcyjnych tj. w czasie ferii zimowych, wakacji letnich,**

nadzorowano wypoczynek dzieci i młodzieży, w oparciu o zgłoszenia organizatorów wypoczynku, zamieszczane przez kuratoria oświaty w ogólnopolskiej bazie zgłoszeń MEiN [www.wypoczynek.men.gov.pl](http://www.wypoczynek.men.gov.pl).

W roku 2024 pod nadzorem znajdowało się 48 form wypoczynku, w tym zimowego (13) i letniego (35). Skontrolowano 33 turnusy (12 zimowych i 31 letnich). Łącznie z Sekcją HŻŻ przeprowadzono 53 kontrole.

### ***Wypoczynek zimowy:***

Z wypoczynku zimowego skorzystało **828** dzieci i młodzieży, w tym;

- w obiektach całorocznych usług hotelarskich 203 dzieci,
- w obiektach sezonowych 29 dzieci,
- w miejscu zamieszkania 596 dzieci.

Kontrole wykazały, że zapewniono właściwe warunki sanitarno-higieniczne.

### ***Wypoczynek letni:***

Z wypoczynku letniego skorzystało **668** dzieci i młodzieży, w tym;

- w obiektach całorocznych usług hotelarskich 230 dzieci,
- w obiektach sezonowych 133 dzieci,
- obozach pod namiotami bez stałej infrastruktury 205 dzieci,
- w miejscu zamieszkania 100 dzieci.

Kontrole wykazały, że zapewniono właściwe warunki sanitarno-higieniczne.

### **Podejmowane działania w zakresie promocji zdrowia:**

Przeprowadzono działania o charakterze profilaktycznym, dotyczące wad postawy, wad wzroku i profilaktyki zdrowotnej uczniów. Dystrybucja ulotek informacyjnych; 'Oświecenie w szkołach', Ergonomiczne stanowisko pracy ucznia', 'Jak wybrać plecak szkolny dla dziecka', 'Choroby pasożytnicze występujące u ludzi', zaleceń GIS dotyczących tornistrów, 'Zalecenia dotyczące ponownego otwierania budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego po wydłużonym przestoju lub ograniczonej eksploatacji', 'Opinię Instytutu Medycyny Pracy dot. zasad bezpiecznego korzystania ze smartfonów, tabletów i komputerów oraz Ministra Zdrowia w zakresie osób uprawnionych do sprawdzania czystości głowy u ucznia z podejrzeniem wszawicy'. Prowadzono działania informacyjno- edukacyjne dotycząc narażenia na radon, pozostawiano materiały edukacyjne. Przeprowadzono pogadanki w szkołach, rozmowy indywidualne z dyrektorami szkół i wychowawcami.

Monitorowano przestrzeganie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w placówkach oświatowo-wychowawczych.

### **Na Facebooku PSSE w Biłgoraju/ stronie internetowej umieszczano:**

- 'Poradnik bezpiecznego wypoczynku zimowego'- MEiN
- 'Instrukcję w sprawie wymagań higieniczno- sanitarnych dla stacjonarnych obozów pod namiotami'- GIS
- 'Poradnik bezpiecznego wypoczynku letniego'- MEiN

### **W ramach współpracy z organami prowadzącymi placówki oświatowo - wychowawcze i innymi jednostkami organizacyjnymi prowadzono następujące działania;**

- pismo do organów prowadzących i placówek dotyczące ergonomicznego stanowiska pracy ucznia- najważniejsze informacje
- pismo do organów prowadzących dotyczące przekazania do PPIS w Biłgoraju wykazu aktualnie funkcjonujących na terenie powiatu biłgorajskiego placówek oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych.
- pismo do placówek i organów prowadzących dotyczące normy ‘Oświetlenie miejsc pracy’
- pismo do organów prowadzących i placówek dotyczące ‘Legionellozy- Informacja w związku z sezonem wakacyjnym’
- pismo dotyczące zleceń GIS- ciężaru plecaków szkolnych

### **Podsumowanie:**

Stan sanitarno - higieniczny oraz techniczny placówek nauczania, wychowania i opieki nad dziećmi oraz młodzieżą na terenie powiatu biłgorajskiego jest zadawalający. Dzięki zaangażowaniu organów prowadzących, dyrektorów placówek - systematycznie wykonywane są prace remontowe, nabywane meble szkolne i przedszkolne, organizowane nowe place zabaw. Dyrektorzy dbają o bezpieczne i higieniczne warunki pobytu powierzonych ich opiece uczniów i wychowanków.

Znajomość przepisów prawnych przez dyrektorów placówek, organy prowadzące, osoby prowadzące działalność gospodarczą, organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży ułatwia wzajemną komunikację i zrozumienie.

Współpraca pionu Higieny Dzieci i Młodzieży z jednostkami samorządu terytorialnego układała się dobrze.

## **NADZÓR SANITARNY W ZAKRESIE HIGIENY PRACY I NADZORU NAD CHEMIKALIAM**

**Do zadań Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami należy sprawowanie nadzoru nad:**

- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy,
- substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3,
- produktami biobójczymi,
- szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi,
- substancjami, ich mieszaninami, czynnikami i procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- przestrzeganiem zasad bhp podczas prac usuwania, bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- warunkami zdrowotnymi produkcji i obrotu wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi, w tym środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi,
- produktami kosmetycznymi.

Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami prowadzi postępowania administracyjne w sprawach chorób zawodowych.

W 2024 r. zadania te realizowały 4 osoby zatrudnione w sekcji.

Pracownicy Działu Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami dodatkowo prowadzą zadania z zakresu:

- sprawowania nadzoru w zakresie BHP w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Biłgoraju;
- sprawowania nadzoru w zakresie Obrony Cywilnej w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Biłgoraju;
- sprawowania nadzoru nad Antykorupcją w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Biłgoraju;
- sprawowania obowiązków Powiatowego Klasyfikatora Grzybów;
- udzielania porad i informacji na temat narażenia na Radon;

### **Zakłady znajdujące się pod nadzorem Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami:**

Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w 2024 r. posiadała w ewidencji **325 zakładów**, należące do **41 działów** Polskiej Klasyfikacji Działalności, przeważają zakłady z niżej wymienionych działów:

- uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt,

- leśnictwo i pozyskiwanie drewna,
- pozostałe górnictwo i wydobywanie,
- produkcja artykułów spożywczych,
- produkcja napojów,
- produkcja wyrobów tytoniowych,
- produkcja wyrobów tekstylnych,
- produkcja odzieży,
- produkcja wyrobów z drewna,
- produkcja papieru i wyrobów z papieru,
- poligrafia,
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych,
- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń,
- zakwaterowanie,
- działalność usługowa związana z żywnością,
- działalność związana z obsługą nieruchomości,
- produkcja mebli,
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,
- pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody,
- edukacja,
- działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców,
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,
- działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałych działalności związanych z kulturą,
- działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna,
- roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej,
- roboty budowlane specjalistyczne,
- naprawa pojazdów samochodowych,
- transport lądowy oraz transport rurociągowy,
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach, i zagospodarowaniem terenów zieleni,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- sprzedaż hurtowa i detaliczna wyrobów chemicznych w tym kosmetyków,

- handel detaliczny,
- pozostała indywidualna działalność usługowa,
- administracja publiczna.

### **Działalność kontrolna Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego:**

W nadzorowanych zakładach zatrudnionych było ogółem **3834** pracowników.

W 2024 r. skontrolowano **144** zakładów, zatrudniających **3787** pracowników, z tego: **260** pracowników pracowało w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu, w tym:

- **55** przy produkcji wyrobów ze szkła;
- **2** przy produkcji artykułów spożywczych;
- **6** przy oczyszczalni ścieków;
- **125** przy produkcji wyrobów z drewna;
- **63** przy produkcji wyrobów z płyty wiórowej;
- **9** przy produkcji wyrobów metalowych;

W narażeniu na kontakt ze szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi pracowało **831** pracowników, w tym:

- **831** w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 2 grupy zagrożenia,
- **549** pracowników w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 3 grupy zagrożenia.

W narażeniu na substancje, ich mieszaniny, czynniki i procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym pracowało **1064** pracowników, w tym:

- **690** w narażeniu na pyły drewna,
- **374** w narażeniu na krystaliczną krzemionkę,

W 2024 r. przeprowadzono **187** kontroli z zakresu działania Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami, w tym:

- **100** kontroli obejmowało zagadnienia z zakresu nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- **8** kontroli przeprowadzono w ramach nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3,
- **38** z zakresu nadzoru nad produktami biobójczymi,
- **51** z zakresu nadzoru nad substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy,
- **53** z zakresu nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.

- 27 kontroli z zakresu produktów kosmetycznych;

W Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami znajduje się 1 producent substancji chemicznej podlegającej rejestracji w ECHA, 1 dystrybutor substancji chemicznych i ich mieszanin, 98 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, 2 wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 3 i 6 stosujących ww. prekursorów. W 2024 roku przeprowadzono 1 kontrolę ww. producenta, 1 kontrolę dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin oraz 63 kontroli stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

Ponadto przeprowadzono 39 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 10 kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych.

W wyniku stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych wydano łącznie 18 decyzji administracyjnych nakazujących ich usunięcie. Stwierdzone uchybienia wymagań najczęściej dotyczyły:

- braku aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy,
- braku lub nieprawidłowo opracowanej dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, stwarzanego przez czynniki biologiczne oraz chemiczne;
- braku aktualnego spisu stosowanych mieszanin substancji chemicznych sklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie
- brak aktualnych kart charakterystyki u podmiotów udostępniających oraz w zakładach gdzie są stosowane mieszaniny substancji chemicznych sklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie;
- braku rejestru prac oraz rejestru pracowników, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania, w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksyjnym;
- braku wentylacji w pomieszczeniach socjalnych i pomieszczeniach pracy;
- braku prawidłowo wyposażonych pomieszczeń socjalnych i higieniczno-sanitarnych (zły stan sanitarny ścian i sufitów w ustępach i jadalni, brak odpowiedniej ilości szafek oraz zapewnionych miejsc do siedzenia w szatniach);
- braku oznaczonych barwą bezpieczeństwa lub znakiem bezpieczeństwa miejsc, w których istnieje ryzyko upadku lub kolizji z przeszkodami tj, schodów zlokalizowanych na hali produkcyjnej tzw. hali przetarcia;
- braku zapewnionych na terenie zakładu pracy dróg komunikacyjnych i transportowych oraz dróg dla pieszych;

Wystawiono **15** decyzji płatniczych na łączną kwotę **5247 złotych**.

Analizując wyniki prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, że warunki higieny pracy oraz standard pomieszczeń higieniczno - sanitarnych w zakładach pracy kontrolowanych przez pracowników Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami uległy pogorszeniu w porównaniu do poprzednich kontroli.

#### **Ponadto prowadzono działania z zakresu promocji zdrowia:**

Podczas kontroli pracodawców:

- zwracano szczególną uwagę na stosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej zabezpieczających przed działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia oraz na funkcjonowanie ochron zbiorowych,
- informowano pracodawców o możliwości zmniejszenia stopnia narażenia zawodowego poprzez stosowanie rotacji pracowników pomiędzy stanowiskami pracy, skrócenie czasu narażenia oraz przerw w czasie pracy,
- w przypadku narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne informowano pracodawców o dostępnych szczepionkach przeciwko drobnoustrojom występującym w danym zakładzie w celu zaproponowania pracownikom uodpornienia,
- udzielano informacji szczególnej szkodliwości palenia tytoniu przy jednoczesnym narażeniu na czynniki szkodliwe powodujące wzmożone negatywne oddziaływanie na zdrowie, w tym czynniki rakotwórcze lub mutagenne.

#### **Warunki pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest:**

W 2024 roku czynności kontrolne związane z nadzorem nad przestrzeganiem przez pracodawców przepisów i zasad bezpieczeństwa oraz higieny podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu biłgorajskiego były prowadzone w 2 kontrole u dwóch różnych przedsiębiorców.

#### **Nadzór nad podmiotami leczniczymi wykonującymi działalność leczniczą:**

W ewidencji zakładów nadzorowanych przez Sekcję Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami znajduje się **35** podmiotów leczniczych, w których zatrudnionych jest ogółem **173** pracowników.

W 2024 r. przeprowadzono 6 kontroli podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

#### **Nadzór nad podmiotami udostępniającymi produkty biobójcze:**

W 2024 roku podczas czynności kontrolnych w zakresie nadzoru nad produktami biobójczymi poddano ocenie **461** udostępnianych na rynku produktów biobójczych. Wydano 1 decyzję

dotyczącą nieprawidłowego oznakowania opakowań (stwarzały prawdopodobieństwo przyciągnięcia uwagi dzieci, wzbudzenia ich ciekawości lub wprowadzenia konsumenta w błąd oraz możliwości omyłkowego zastosowania do innych celów.

**Działalność związana z prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych:**

Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami: zajmuje się prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach podejrzeń chorób zawodowych – dokonywaniem ocen narażenia zawodowego oraz wydawaniem decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej od poz. 21 do poz. 26 wykazu chorób zawodowych tj.:

1. Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne;
2. Gorączka metaliczna;
3. Pylice płuc
4. Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu;
5. Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc ze stosunkiem procentowym natężonej objętości wydechowej pierwszo sekundowej (FEV1) do pojemności życiowej (VC) wynoszącym 0,7 po leku rozszerzającym oskrzela;
6. Astma oskrzelowa;
7. Zewnętrzne pochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych;
8. Ostre uogólnione reakcje alergiczne;
9. Byssinoza;
10. Beryloza;
11. Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych;
12. Alergiczny nieżyt nosa;
13. Zapalenie obrzękowe krtani o podłożu alergicznym;
14. Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym;
15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat;
16. Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego;
17. Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi;
18. Choroby skóry;
19. Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy;
20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy;

21. Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3 kHz;
22. Zespół wibracyjny;
23. Choroby wywołane pracą w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego;
24. Choroby wywołane działaniem wysokich albo niskich temperatur otoczenia;
25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi;
26. Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa;

W roku 2024 sporządzono **12** kart oceny narażenia zawodowego dla Poradni Chorób Zawodowych WOMP CPL w Lublinie w sprawach podejrzeń chorób zawodowych, w tym:

- wydano **4** decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej, tj: 1 COVID-19, 1 borelioza, 2 nadmierny wysiłek głosowy
- wydano **1** decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej dotycząca nadmiernego wysiłku głosowego;
- sporządzono **2** karty oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej dla Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Janowie Lubelskim i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krasnymstawie;

### **Nadzór nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi:**

Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami zajmowała się także nadzorem nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi. Monitorowano zatrucia środkami zastępczymi na terenie powiatu biłgorajskiego.

Przeprowadzono wspólnie z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji i Sekcją Oświaty Zdrowotnej oraz Sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w ramach działań edukacyjno – informacyjnych pogadanki dla młodzieży nt. dopalaczy i uzależnień podczas wycieczek letnich.

W 2024 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju wpłynęły **2 zgłoszenia** dotyczące przypadku podejrzenia zatrucia środkami zastępczymi lub nową substancją psychoaktywną (nie odnotowano zgonów).

### **Podsumowanie - warunki pracy:**

Biorąc pod uwagę liczbę stwierdzanych podczas kontroli nieprawidłowości, liczbę nakazów ujętych w wydanych decyzjach dotyczących naruszeń wymagań higienicznych

i zdrowotnych oraz liczbę zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych należy stwierdzić, że wydano znacznie więcej decyzji administracyjnych stanowiących w/w naruszenia na co mają wpływ wnikliwe i rzetelne kontrole kontrolujących, którzy skutecznie dążą do poprawy warunków pracy pracowników zatrudnionych w zakładach znajdujących się pod nadzorem PPIS w Biłgoraju.

## **VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia i sytuacja epidemiologiczna powiatu.**

### **Sekcja P/Epidemiczna**

W 2024 roku głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu biłgorajskiego było przeciwdziałanie powstawaniu chorób zakaźnych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadzeniu nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych oraz dystrybucją szczepionek. Prowadząc działalność w zakresie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego współpracowano z lekarzami rodzinnymi, lekarzami zatrudnionymi w szpitalach oraz z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Według ewidencji na dzień 31 grudnia 2024 r. na terenie powiatu biłgorajskiego, ogółem funkcjonowało 165 podmiotów leczniczych, w tym:

- wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne:
  - 1 Szpital,
  - 1 Zakład Opiekuńczo- Leczniczy,
  - 2 zakłady pielęgnacyjno- Opiekuńcze.
- wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne - 60
  - 44 przychodni, ośrodków zdrowia, poradni, ambulatoriów z izbą chorych,
  - 11 zakładów rehabilitacji leczniczej,
  - 5 innych ambulatoriów wykonujących świadczenia zdrowotne.
- praktyki zawodowe indywidualne i grupowe prowadzące działalność leczniczą - 101.
  - 96 indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie,
  - 1 grupowa praktyka lekarska,
  - 3 indywidualne praktyki pielęgniarstwa,
  - 1 indywidualna praktyka położnej.

### **2. Zachorowania na grypę**

#### **2024 r.**

- zachorowania na grypę- 46, zapadalność- 47,4 w tym dzieci do lat 14- 25
- zachorowania na grypę potwierdzoną testem antygenowym- 491

#### **2023 r.**

- zachorowania na grypę- 93, w tym dzieci do lat 14- 52
- zachorowania na grypę potwierdzoną testem antygenowym- 91

### **3. Zachorowania na RSV**

#### **2024 r.**

- zachorowania na RSV w 2024 r.- 171

Badanie w kierunku RSV rozpoczęto w 2024 r.

#### **4. Zakażenia SARS-CoV-2/zachorowania na COVID-19**

**2024 r.**

- liczba zachorowań- 786

**2023 r.**

- liczba zachorowań- 1199

- liczba zgonów- 3

**OGNISKA SARS-CoV-2:** miejsce ich występowania

W **2024 r.**- nie zarejestrowano ognisk z powodu SARS-CoV-2

**2023 r.**- 4 ogniska:

**4 ogniska Szpital ARION Sp. z o.o. w restrukturyzacji:**

2 ogniska Oddz. Neurologiczny: 11.01.2023 r.- 16 pacjentów i 06.09.2023 r. – 4 pacjentów

2 ogniska Oddz. Wewnętrzny: 27.02.2023 r.- 11 pacjentów i 27.11.2023 r.- 3 pacjentów

***Liczba wykrytych zakażeń SARS-CoV-2 w województwie lubelskim (przypadki potwierdzone) w kolejnych miesiącach 2024 r.***

Styczeń- liczba zakażonych- 122, hospitalizacji- 4,

Luty- liczba zakażonych- 29, hospitalizacji- 3,

Marzec- liczba zakażonych- 8, hospitalizacji- 5,

Kwiecień- liczba zakażonych- 2, hospitalizacji- 0,

Maj- liczba zakażonych- 1, hospitalizacji- 0,

Czerwiec- liczba zakażonych- 2, hospitalizacji- 0,

Lipiec- liczba zakażonych- 18, hospitalizacji- 0,

Sierpień- liczba zakażonych- 132, hospitalizacji- 8,

Wrzesień- liczba zakażonych- 321, hospitalizacji- 8,

Październik- liczba zakażonych- 104, hospitalizacji- 14,

Listopad- liczba zakażonych- 27, hospitalizacji- 4,

Grudzień- liczba zakażonych- 20, hospitalizacji- 1.

#### **5. Choroby przenoszone przez kleszcze- Borelioza**

**2024 r.:** Borelioza z Lyme – 101, w tym: prawdopodobne - 21, potwierdzone - 79, hospitalizowano 11 osób, **Neuroborelioza** potwierdzona- 1, hospitalizowano 1 osobę.

**2023 r.:** Borelioza z Lyme -76, w tym; prawdopodobne - 20, potwierdzone - 56, hospitalizowano 9 osób. **Neuroborelioza** potwierdzona - 1, hospitalizowana 1 osoba. Kleszczowe Zapalenie Mózgu (KZM) prawdopodobne - 1, hospitalizowana 1 osoba.

## 6. Zakażenia HIV, zachorowania na AIDS

2024 r.

- liczba przypadków – 1, liczba osób hospitalizowanych- 0

2023 r.

- liczba przypadków- 1, liczba osób hospitalizowanych- 1

## 7. Choroby przenoszone drogą płciową

2024 r.

- kiła wczesna- przypadek możliwy- 1, liczba osób hospitalizowanych- 0

2023 r.

- kiła nieokreślona- przypadek potwierdzony-1, liczba osób hospitalizowanych,- 0

## 8. Inwazyjna choroba meningokokowa (ICHM)

2024 r. i w 2023 r. nie zgłoszono zachorowań

## 9. Streptococcus pneumoniae

2024 r.

- posocznica- 1 zachorowanie, inne nieokreślone- 1 zachorowanie. Ogółem- 2 zachorowania.

2023 r.

- posocznica- 3 zachorowania. Ogółem- 3 zachorowania

*Wybrane choroby zakaźne - liczba zachorowań i współczynnik zapadalności na 100 tys. ludności*

Jednostka chorobowa	Rok 2023 r.		Rok 2024 r.	
	liczba	wsp. zap.	liczba	wsp. zap.
Ospa wietrzna	145	147,3	282	290,2
Różyczka	-	-	2	2,04
Świnka	1	1,0	2	2,04
Krztusiec	0	0	43	43,81
Płonica	20	20,5	74	76,16
Odra	-	-	-	-

## **9. Wirusowe zapalenie wątroby typu B, typu C i typu A**

### **2024 r.**

WZW A- 1 zachorowanie, hospitalizowany,

WZW B-1 zachorowanie- przewlekłe i BNO, nie hospitalizowany,

WZW C- 5 zachorowań- przewlekłe i BNO, nie hospitalizowane.

### **2023 r.**

WZW A- 0,

WZW B- 0,

WZW C- 2 zachorowania- przewlekłe i BNO, hospitalizacje 2.

## **10. Ogniska zatruc pokarmowych/zakażeń jelitowych**

### **2024 r.- 2 ogniska**

Ogniska rodzinne- 2: Salmonella

- Pierwsze ognisko- 3 osoby – objawowa 1 osoba, 2 nosiciele, narażonych- 1 osoba, hospitalizacja- 1

- Drugie ognisko- 3 osoby , 1 dziecko w wieku 4 lat- objawowe i 2 nosiciele, narażonych 3 osoby, hospitalizacja- 1.

### **2023 r.- 1 ognisko**

- Ognisko rodzinne 1: Salmonella- 2 dzieci- 4 lata i 6 lat, narażonych 4 osoby, hospitalizacji- 1

## **11. Wybrane choroby zakaźne przewodu pokarmowego:**

### **Salmonelozy**

#### **2024 r.**

Salmonella- 18 zachorowań w tym salmonella enteritidis- 17, salmonella Typhimurium- 1, hospitalizacji- 14,

#### **2023 r.**

Salmonella enteritidis- 16 zachorowań, hospitalizacji- 10,

Salmonella posocznica- 1 zachorowanie, hospitalizacji- 1.

## **12. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe: – wywołane jadem kiełbasianym (botulizm)**

Nie zgłoszono

## **13. Inne bakteryjne zakażenia jelitowe:**

– wywołane przez **Clostridium difficile**

#### **2024 r.**

Liczba zachorowań- 50, hospitalizacji- 49,

Inne nieokreślone- 5, hospitalizacji- 5,

**2023 r.**

Liczba zachorowań - 40, hospitalizacji- 38.

- wywołane przez **Campylobacter:**

**2024 r.**

Nie zarejestrowano zachorowań

**2023 r.**

Liczba zachorowań- 8, hospitalizacji- 8.

#### **14. Gardioza (lamblioza)**

**2024 r.**

Zarejestrowano 1 zachorowanie (dziecko w wieku 3 lat), hospitalizacji- 1,

**2023 r.**

Zarejestrowano 2 zachorowania (dzieci w wieku 9 i 13 lat), hospitalizacji- 2.

#### **15. Wirusowe zakażenia jelitowe**

**2024 r.**

Rotawirusy- 67, hospitalizacji- 66,

Norowirusy- 24, hospitalizacji- 24,

Inne określone /adenowirusy/- 42, hospitalizacji- 42,

Nieokreślone- 23, hospitalizacji- 3,

Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2- 33, hospitalizacji- 30.

**2023 r.**

Rotawirusy-33, hospitalizacji- 33,

Norowirusy – 14, hospitalizacji- 14,

Inne określone /adenowirusy/- 21, hospitalizacji- 21,

Nieokreślone- 38, hospitalizacji- 5,

Wirusowe zakażenia jelit u dzieci do lat 2- 27, hospitalizacji- 17.

#### **16. Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu**

**2024 r.**

Zgłoszono ogółem 81 zachorowań w tym 22 osoby hospitalizowane, zachorowanie dotyczyło 15 dzieci do lat 2 (w tym 7 dzieci było hospitalizowane).

**2023 r.**

W 2023 roku zgłoszono ogółem 59 zachorowań, 27 osób wymagały hospitalizacji, 13 przypadków dotyczyło dzieci w wieku do lat 2 ( w tym 9 było hospitalizowane), wśród mężczyzn wystąpiło 31 zachorowań, natomiast wśród kobiet 28.

## **17. Tęžec**

### **2024 r.**

Nie zgłoszono żadnego zachorowania na tęžec.

### **2023 r.**

Zarejestrowano 1 przypadek, jako prawdopodobny, u kobiety w wieku 68 lat, mieszkanki wsi, hospitalizowanej.

## **18. Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień**

- ilość osób zakwalifikowanych do szczepień:

**2024 r.** - 26 osób,

**2023 r.**- 21 osób,

Potwierdzonych przypadków wścieklizny u zwierząt nie zgłoszono.

## **19. Grużlica**

### **2024 r.**

Ogółem- 13 zachorowań,

- liczba zachorowań na grużlicę płucną- 13 i pozapłucną- 0, w tym dzieci do 18 r.ż.- 1

### **2023 r.**

Ogółem- 12 zachorowań,

- liczba zachorowań na grużlicę płucną i pozapłucną- 1, w tym dzieci do 18 r.ż.- 0

## **20. Ostre porażenia wiotkie u dzieci do lat 14-tu**

- Przypadków OPW nie zgłoszono

**21. Choroby rzadkie** (występujące sporadycznie, np. malaria, choroba Creutzfeldta-Jacoba, gorączka denga, inne zarejestrowane w danym powiecie). Chorób rzadkich nie zgłoszono.

## **22. Podsumowanie**

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2024 roku na terenie powiatu biłgorajskiego była podobna w stosunku do roku ubiegłego i porównywalna z ostatnimi latami.

Choroby zakaźne nawracające w całej Polsce- odra, na razie nie dotyczyły naszego powiatu.

Liczba zachorowań na schorzenia pokarmowe- Salmonella utrzymuje się na podobnym poziomie do roku ubiegłego, natomiast biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu- nastąpił wzrost zachorowań porównując z poprzednim rokiem.

Podobnie jak w roku ubiegłym obserwuje się poprawę sytuacji w zakresie zagrożenia wścieklizną. Pomimo korzystnej sytuacji epidemiologicznej w tym zakresie, dotyczącej braku potwierdzenia wścieklizny u zwierząt, problem walęsających się psów i kotów nadal istnieje.

W zakresie zachorowań na WZW A,B i C- dostrzega się minimalny wzrost zachorowań, W przypadku zachorowań wywołanych przez Clostridium difficile porównując z rokiem ubiegłym nastąpił niewielki wzrost zachorowań.

Zachorowania na ospę wietrzną z 2024 roku porównując z rokiem ubiegłym obserwuje się wzrost zachorowań.

W stosunku do roku ubiegłego nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę, która jest przyczyną chorób zawodowych wśród rolników i leśników. Badania przesiewowe są nadal kontynuowane, co widać w powtarzalności wpływających dodatnich wyników, również u osób bez objawów klinicznych. Profilaktyka boreliozy nadal wymaga prowadzenia intensywnych działań w zakresie oświaty zdrowotnej.

W zakresie zachorowań na grypę w stosunku do roku ubiegłego obserwuje się spadek zachorowań na grypę potwierdzoną badaniami laboratoryjnymi, natomiast zachorowanie badane szybkim testem antygenowym zarejestrowano pięciokrotny wzrost- są to najczęściej osoby hospitalizowane, którym badanie wykonywane jest przed przyjęciem do szpitala.

W stosunku do roku ubiegłego w zakresie zachorowań na SARS-CoV-2 obserwujemy duży spadek zachorowań co możemy zawdzięczać szczepieniom ochronnym.

Liczba zachorowań na gruźlicę w porównaniu do ubiegłego roku, nadal jest na wysokim poziomie i należy dążyć do ich zmniejszenia.

Podobnie jak w latach ubiegłych planuje się kontynuowanie działań w zakresie poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych, a szczególnie schorzeń pokarmowych i gruźlicy.

Na terenie powiatu nie było zachorowań przywleczonych z innych krajów, które dotychczas u nas nie występowały.

Sekcja Nadzoru P/Epidemicznego nadal dąży do poprawy w zakresie zgłaszalności i rejestracji chorób zakaźnych. Szybkie zgłoszenie pozwala na podjęcie skutecznych działań profilaktycznych.

Sytuację epidemiologiczną na terenie powiatu biłgorajskiego należy uznać za stabilną, a ryzyko pojawienia się nowych ognisk za niewielkie.



## VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny (NZ)

**Bezpieczeństwo sanitarne w zakresie nadzoru zapobiegawczego jest realizowane poprzez:**

1. W oparciu o ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:

a) uzgadnianie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla opracowywanych projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich zmian oraz projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania. W tym zakresie w roku 2024 wydano 14 opinii.

b) rozpatrywanie wniosków w sprawie określenia obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresu raportu zgodnie z ustawą.

W roku 2024 wydano 19 opinii sanitarnych w sprawie braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Wydane opinie w sprawie braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dotyczyły następujących grup obiektów:

-rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej	-1
-przebudowa dróg	-2
-zagospodarowanie odwiertów	-1
-budowa kanalizacji sanitarnej	-3
-budowa, rozbudowa farmy fotowoltaicznej	-5
-przebudowa mostu	-2
-budowa farmy wiatrowej	-1
-budowa instalacji regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego	-1
-uruchomienie produkcji warzyw mrożonych	-1
-modernizacja ciepłowni	-1
-budowa trzech budynków handlowych	-1

W 1 przypadku wydano opinię pozytywną w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia.

c) wydawanie uzgodnień dot. odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W roku 2024 nie wydawano uzgodnień w tym zakresie.

d) uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin.

W roku 2024 uzgodniono 7 projektów.

e) uzgadnianie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin. W roku 2024 nie wydawano uzgodnień w tym zakresie.

Nie wydano uzgodnień negatywnych w zakresie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej dla obiektów nowobudowanych, modernizowanych oraz przewidzianych do zmiany sposobu użytkowania. W roku 2024 wydano 22 opinie do przedłożonych projektów budowlanych.

Uzgodnienia dokumentacji projektowej dotyczyły:

- budowa kontenerowej stacji do podnoszenia ciśnienia wraz ze zbiornikiem magazynowym wody – 4
- przebudowa budynku dawnego gimnazjum na potrzeby klubu dziecięcego, przedszkola – 2
- budowa obiektów małej architektury i budynku usługowo-rekreacyjnego – 1
- zmiana sposobu użytkowania lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym z przeznaczeniem na przychodnię rehabilitacyjną – 1
- przyczepa gastronomiczna z przeznaczeniem na sprzedaż lodów i art. spożywczych – 1
- zmiana sposobu użytkowania części budynku mieszkalnego na usługową z przeznaczeniem na pracownię cukierniczą – 1
- modernizacja oczyszczalni ścieków – 1
- pracownia gastronomiczna w budynku internatu – 1
- szkolny gabinet stomatologiczny – 1
- budowa budynków usługowych (funkcja biurowa, sprzedaż odzieży) – 2
- budowa budynku handlowo-usługowego – 1
- zmiana sposobu użytkowania części budynku gospodarczego na budynek usługowy (salon kosmetyczny) – 1
- połączenie wodociągów wraz z przebudową, rozbudową i remontem stacji uzdatniania wody- 1
- budowa zbiornika na wodę czystą – 1
- przebudowa budynku dawnego urzędu na potrzeby społeczne i kulturalne – 1
- budowa urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej – toalety publicznej – 1
- przebudowa i rozbudowa budynku dawnej szkoły podstawowej na potrzeby utworzenia Centrum Aktywności Społecznej – 1

Wydano 1 opinię negatywną oraz 14 projektów budowlanych zostało uzgodnione z zastrzeżeniami natury higieniczno-zdrowotnej. Pozostałe projekty uzgodniono pozytywnie bez uwag.

3. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych lub ich części w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane.

W roku 2024 uczestniczono w odbiorze 44 obiektów budowlanych. W trakcie odbiorów nie wydano opinii negatywnych. W 2 przypadkach na wniosek Stron postanowieniem zawieszano postępowanie administracyjne do czasu wykonania zaleceń.

Kontrole dotyczyły między innymi następujących grup obiektów:

-budowa budynku garażowo-magazynowego z częścią mieszkalną	- 1
-rozbudowa, budowa hal magazynowo-produkcyjnych, magazynowych	- 8
-rozbudowa, budowa budynku handlowego, biurowo-handlowego, handlowo-usługowego	-10
-zmiana sposobu użytkowania budynku gospodarczego na budynek usługowy (zakład fryzjerski, gabinet tlenoterapii hiperbarycznej	-2
-rozbudowa i przebudowa stacji paliw	-1
-budowa budynku usług turystyki	-1
-przebudowa i rozbudowa powiatowej krytej pływalni	-1
-zmiana sposobu użytkowania części budynku usługowego (magazynu) na pomieszczenie przechowywania i przygotowania zwłok	-1
-budowa budynku produkcyjnego, produkcyjno-usługowo-magazynowego	-2
-przebudowa, rozbudowa i nadbudowa oczyszczalni ścieków	-2
-budowa remizo-świetlicy	-1
-budowa tymczasowego obiektu, niepołączonego trwale z gruntem (mała gastronomia)	-1
-przebudowa segmentu zachodniego szkoły podstawowej na potrzeby przedszkola	-1
-modernizacja i rozbudowa obiektów sportowych przy Zespole Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących	-1
-budowa budynku usługowego (sklep branży spożywczej, poza szkolne formy edukacji)	-2
-budowa budynku hydroforni, zbiornika do magazynowania wody	-1
-budowa hali sportowo-widowiskowej przy szkole podstawowej	-1
-rozbudowa i przebudowa budynku byłego ośrodka zdrowia z dostosowaniem do funkcji Poradni Rehabilitacyjnej oraz wielofunkcyjnej Spółdzielni Socjalnej	-1
-roboty budowlane adaptacji części pomieszczeń i zagospodarowania terenu na potrzeby Samorządowego Klubu Dziecięcego przy przedszkolu	-1
-rozbudowa budynku oświaty o część pod szkołę podstawową	-1
-budowa szatni kontenerowych przy boisku	-1
-budowa oddziału przedszkolnego i żłobka przy istniejącym przedszkolu	-1

W 2024 r. NZ nie uczestniczył we wspólnych kontrolach z nadzorem bieżącym.

W 2024r. nie były przeprowadzane kontrole budowy.

4. Wydawanie opinii o spełnieniu wymagań higieniczno-zdrowotnych dla obiektów wynikających z przepisów szczególnych.

W tym zakresie w roku 2024 wydano 2 opinie i 1 decyzję, które dotyczyły następujących grup obiektów:

- opinia dotycząca spełnienia wymagań sanitarnohigienicznych dla pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych na aptekę ogólnodostępną -1
- opinia dotycząca spełnienia wymagań higieniczno-zdrowotnych dla pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych na usługi położnicze -1
- decyzja dotycząca spełnienia warunków lokalowych i sanitarnych zapewniających bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci w żłobku -1

5. Ilość wydawanych opinii przez NZ jest uzależniona od czynników zewnętrznych.

W 2024 roku przeprowadzono łącznie 47 kontroli.

6. Decyzje płatnicze.

W 2024r. za wykonywane czynności w pionie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego wydano ogółem – 65 decyzji płatniczych.

## **PODSUMOWANIE**

W 2024r. nie wydano opinii negatywnych dla obiektów zgłaszanych do odbioru, ponieważ inwestorzy w trakcie procesu inwestycyjnego wątpliwe i trudniejsze sprawy konsultowali wcześniej czy to na etapie sporządzania i uzgadniania dokumentacji projektowej czy to podczas przekazywania obiektów do użytkowania. Natomiast wydano 1 negatywną opinię dotyczącą uzgodnienia pod względem wymagań higieniczno-zdrowotnych projektu budowlanego. W 2024r. nastąpił dalszy rozwój regionu i powiatu biłgorajskiego w zakresie nowych inwestycji, modernizacji istniejących obiektów oraz rozbudowy infrastruktury technicznej. Przewodzącym kierunkiem rozwoju powiatu biłgorajskiego w 2024r. była przedsiębiorczość w zakresie branży handlowo-usługowej i działalności produkcyjnej (hale magazynowo-produkcyjne), ponadto powstały nowe placówki oświatowe, obiekty sportowe. Realizacja inwestycji na terenie powiatu przyczynia się do dalszej poprawy stanu sanitarnego zakładów pracy, obiektów usługowych, i użyteczności publicznej.

## **IX. Oświata zdrowotna i promocja zdrowia**

Wiodącym celem pracy Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia były działania zmierzające do zwiększenia świadomości zdrowotnej w zakresie utrzymania i wzmocnienia potencjału zdrowia oraz identyfikowania czynników szkodliwych.

Cel ten był osiąganym poprzez:

- koordynację programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, rodziców w środowisku szkolnym oraz środowisku lokalnym;
- realizację akcji ogólnopolskich i lokalnych skierowanych do ogółu społeczeństwa lub docelowych grup odbiorców;
- wdrożenie programów poprzez wystosowanie pisma do dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych z wytycznymi dot. realizacji programów w roku szkolnym 2023/2024
- nawiązywanie partnerstwa w podejmowanych działaniach z podmiotami realizującymi zadania w zakresie zdrowia publicznego oraz ze środkami masowego przekazu;

W roku 2024 przeprowadzono 42 wizytacji. Skoordinowano realizację 8 programów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz 20 akcji o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym adresowanym do ogółu społeczeństwa. Problemem zdrowotnym w skali kraju, województwa i powiatu są obok chorób zakaźnych takich jak: grypa, (w tym Covid-19), wścieklizna, choroby niezakaźne takie jak: nadwaga, otyłość, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, uzależnienia (w tym środki zastępcze), cukrzyca i inne. Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania zapobiegawcze w formie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz interwencji nieprogramowych adresowanych do ogółu społeczeństwa.

### **Program o zasięgu ogólnokrajowym**

1. Program ogólnokrajowy „**Trzymaj Formę!**”, który miał na celu zapobieganie otyłości i nadwadze wśród młodzieży szkolnej, oraz kształtował właściwe nawyki żywieniowe i popularyzował aktywność fizyczną. Wdrożenie programu odbyło się poprzez wystosowanie pism do dyrektorów szkół podstawowych z wytycznymi dot. realizacji XI edycji programu w roku szkolnym 2023/2024.

Przeprowadzono 30 porad w szkołach zachęcających do realizacji programu.

W roku szkolnym 2023/2024 program realizowało 36 szkół podstawowych (od kl. V - VIII), edukacją objęto 1433 uczniów. Przeprowadzono 8 Wizytacji oceniających realizację programu

w szkole. Programowi „Trzymaj Formę!” towarzyszy „Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia”, który przeprowadzany jest w 3 etapach.

### **Programy o zasięgu lokalnym**

2. **Program „ARS, czyli jak dbać o miłość”** -profilaktyka z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program skierowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. Wdrożenie programu odbyło się poprzez wystosowanie pisma do dyrektorów szkół oraz koordynatorów programu, informującego o realizacji kolejnej edycji programu. Program realizowało 7 szkół ponadpodstawowych, w których sporządzono Protokoły z Narady oraz przeprowadzono 1 Wizytację oceniającą realizację programu w szkole. Prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych. Programem objęto 716 uczniów i 117 rodziców. Program cieszył się zainteresowaniem wśród uczniów, pokazuje negatywny wpływ substancji psychoaktywnych na organizm młodego człowieka oraz relacje międzyludzkie. Przeprowadzane zajęcia skłaniały młodzież do dyskusji i dokonywania właściwych wyborów. W budynku PSSE wykonano ekspozycję wizualną dotyczącą w/w tematyki.
3. Program edukacji antytytoniowej **„Czyste Powietrze Wokół Nas”**, skierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym i ma na celu ukształtowanie właściwych postaw wobec palenia tytoniu u dzieci i ich rodziców. W roku szkolnym 2023/2024 program realizowano w 38 placówkach nauczania (Przedszkola i Oddziały Przedszkolne). Wystosowanie pisma do dyrektorów szkół oraz koordynatorów programu z wytycznymi dot. realizacji programu. Program realizowało 8 przedszkoli i 30 oddziałów przedszkolnych. Edukacją objęto 1131 dzieci oraz 597 rodziców. Program realizowano w oparciu o scenariusze zajęć zamieszczone w poradniku dla realizatora, metodą warsztatów dydaktycznych, z wykorzystaniem aktywizujących metod pracy. Przeprowadzono 10 Wizytacji oceniających realizację programu w szkole.
4. **„Bieg po zdrowie”** to program edukacji antytytoniowej adresowany do uczniów klas IV szkół podstawowych. Program miał na celu opóźnienie lub zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Wdrożenie programu odbyło się poprzez wystosowanie pisma do dyrektorów szkół oraz koordynatorów programu z wytycznymi dot. realizacji programu w roku szkolnym 2023/2024. Realizacja programu przebiegała w oparciu o materiały programowe dostępne w wersji elektronicznej w formie 6 zajęć z wykorzystaniem aktywizujących metod i form pracy. W roku

szkolnym 2023/2024 programem objęto 447 uczniów z 26 szkół podstawowych oraz 399 rodziców. Przeprowadzono 6 Wizytacji oceniające realizację programu w szkole.

- 5. Skąd się biorą produkty ekologiczne** - program skierowany jest do dzieci 5-6 letnich uczęszczających do przedszkoli oraz do rodziców i opiekunów dzieci. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego, budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia oraz zwiększenie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych. Wdrożenie programu poprzedziło wystosowanie pisma do dyrektorów przedszkoli i szkół podstawowych z wytycznymi dot. realizacji programu w roku szkolnym 2023/2024. Zajęcia w programie „*Skąd się biorą produkty ekologiczne*” realizowane były poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji oraz filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. W roku szkolnym 2023/2024 programem objęto 1339 dzieci z 39 placówek oświatowych oraz 1059 rodziców. Przeprowadzono 12 wizytacji oceniających realizację programu w szkole.

#### **Działania o zasięgu wojewódzkim i lokalnym.**

- 6.** Program edukacyjny „**Wybierz Życie – Pierwszy Krok**”, adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, dotyczył profilaktyki raka szyjki macicy. Miał na celu stworzenie świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy wynikającym z zakażenia wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV), oraz zainicjowanie dyskusji, dzięki której kobiety z pokolenia rodziców podejmą odpowiednie działania profilaktyczne i wykonają badanie cytologiczne. Kolejna edycja była realizowana dzięki wsparciu fundacji „Gwiazda Nadziei”. Wdrożenie programu poprzedziło było przeprowadzeniem szkolenia przez Fundację dla koordynatorów szkolnych i powiatowych. Wystosowanie pisma do dyrektorów szkół ponadpodstawowych z wytycznymi dot. realizacji programu w roku szkolnym 2023/2024, zebranie deklaracji udziału w programie. W roku 2023/2024 program realizowało 844 uczniów w 7 szkołach ponadpodstawowych, edukacją objęto 552 rodziców. Przeprowadzono 2 wizytacje oceniające realizację programu w szkole.
- 7.** Program edukacyjny „**Podstępne WZW**” adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, mający na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń WZW typu B i C. W roku 2023/2024 program realizowało 1285 uczniów w 7 szkołach ponadpodstawowych. Wdrożenie programu poprzedzone było przeprowadzeniem szkolenia przez Fundację „Gwiazda Nadziei” dla koordynatorów  
szkolnych

i powiatowych. Wystosowano pisma do dyrektorów szkół ponadpodstawowych z wytycznymi dot. realizacji programu w roku szkolnym 2023/2024. Przeprowadzono 1 wizytację oceniającą realizację programu w szkole. Program zwraca uwagę na tolerancję i zrozumienie wobec osób zakażonych, zwiększa świadomość młodych ludzi na temat ryzyka zakażeń wirusem HPV. Młodzież aktywnie uczestniczyła w zajęciach oraz chętnie włączała się w dyskusje.

8. Program edukacyjny „**Znamie! Znam je?**” adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, mający na celu popularyzację wiedzy na temat czerniaka. W roku 2023/2024 programem objęto 1238 uczniów w 7 szkołach ponadpodstawowych, informację o programie przekazano 557 rodzicom. Wdrożenie programu poprzedziło szkolenie przeprowadzone przez Fundację „Gwiazda Nadziei” dla koordynatorów szkolnych i powiatowych. Wystosowano pisma do dyrektorów szkół ponadpodstawowych z wytycznymi dot. realizacji programu w roku szkolnym 2023/2024. Przeprowadzono 2 Wizytacje oceniające realizację programu w szkole. Dzięki programowi młodzi ludzie i ich rodziny mają większą świadomość na temat jak ważna jest profilaktyka oraz jak powinna wyglądać w przypadku czerniaka.

#### **Akcyjne działania oświatowo – zdrowotne**

9. **Profilaktyka zakażeń HIV i zachorowań na AIDS** – w zakresie zapobiegania zakażeniom i diagnostyki wirusa HIV. W roku 2024 działania edukacyjno-informacyjne realizowane były w 9 szkołach ponadpodstawowych oraz podczas wycieczki zimowej i letniej w 27 placówkach., w których przeprowadzono rozmowy i pozostawiono materiały edukacyjne. Wystosowano pisma do 9 szkół ponadpodstawowych oraz do Urzędów Miast, Urzędów Gmin, NZOZ, „ARION” Szpitale, Starostwa Powiatowego w Biłgoraju, dotyczące Europejskiego Tygodnia Testowania w kierunku HIV, oraz pismo dotyczące ogólnopolskiej kampanii społecznej pod hasłem „Mój pierwszy raz”. Przeprowadzono 1 Naradę w szkole ponadpodstawowej w Biłgoraju dotyczącą profilaktyki HIV/AIDS. Wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE. Przesłanie informacji do telegazety Biłgorajskiej Telewizji Kablowej i Novej Gazety Biłgorajskiej. Zamieszczenie informacji Światowego Dnia AIDS na stronie internetowej PSSE, FB oraz wyświetlenie na telebimie w budynku PSSE. W Internecie ZSBiO w Biłgoraju zorganizowano akcję profilaktyczną dotyczącą HIV/AIDS. Łącznie do wszystkich placówek przekazano 240 materiałów edukacyjnych
10. **„Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem tytoniu - działania** mające na celu ograniczenie narażenia na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego

palenia tytoniu) Polaków, poprzez między innymi zmianę postaw społecznych wobec palenia tytoniu. W ramach zadania prowadzono: miesięczny monitoring aktualnej sytuacji dotyczącej realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych w miejscach użyteczności publicznej, w tym w zakładach opieki zdrowotnej, szkołach i placówkach oświatowych, pomieszczeniach zakładów pracy. Przestrzeganie zakazu palenia tytoniu skontrolowano w 548 obiektach.

**11. „31 maja - Światowy Dzień bez Tytoniu”** – został ustanowiony przez Światową Organizację Zdrowia w 1987 roku aby przypominać ludziom o szkodliwym działaniu papierosów i zachęcać ich do wizyt u lekarzy specjalistów. 31 maja 2024 roku Światowy Dzień bez tytoniu obchodzono pod hasłem „Ochrona dzieci przed ingerencją przemysłu tytoniowego”. Celem kampanii Światowego Dnia bez Tytoniu 2024 było zwrócenie na manipulacyjne praktyki przemysłu tytoniowego, który celowo kieruje swoje produkty do młodzieży. W ramach działań w powiecie biłgorajskim w celu dotarcia do szerszego grona odbiorców publikowano informacje na stronie internetowej PSSE, Facebooku, ekspozycja wizualna i teledystrybucja w budynku PSSE oraz informacja w telegazecie Biłgorajskiej Telewizji Kablowej i lokalnej NOWA Gazeta Biłgorajska.

Wystosowanie pisma do Dyrekcji Szkół Podstawowych i Ponadpodstawowych w powiecie biłgorajskim w celu zaakcentowania 31 maja w szkołach w załączeniu do pisma przekazano materiały merytoryczne i graficzne do wykorzystania podczas realizacji działań profilaktycznych.

**12. Profilaktyka środków psychoaktywnych i środków zastępczych tzw. nowych narkotyków**, była realizowana poprzez prowadzenie akcji profilaktycznych, instruktaży z użyciem alkoholi i narkotyków- 30 uczestników, rozmów indywidualnych, pogadanek- 18, dystrybucja materiałów do: 6 szkół ponadpodstawowych, 4 szkół podstawowych, 4- placówek wypoczynków letnich – łącznie 174 ulotki. Przeprowadzono 25 porad. Wykonywano cykliczne ekspozycje wizualne w budynku PSSE- 885. Przeprowadzono akcję profilaktyczną w Internecie Zespołu Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w Biłgoraju. Łączna liczba odbiorców wszystkich działań 2092.

**13. Europejski Tydzień Szczepień (ETS) od 21- 27 kwietnia 2024r.**

Celem akcji było zwiększenie wiedzy nt. korzyści wynikających ze szczepień oraz ryzyka związanego ze spadkiem osób zaszczepionych dotyczą wzmocnienia działań w zakresie realizacji szczepień ochronnych, konieczności informowania prawnych opiekunów dzieci i młodzieży o obowiązku zgłaszania się na szczepienia określone w Programie Szczepień Ochronnych (PSO), który był zgłoszony na dany rok kalendarzowy. Wystosowano pisma do 36 instytucji: NZOZ- 20, „ARION” Szpitale, Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast-4, Urzędy Gmin-10 w powiecie

biłgorajskim. Zorganizowano prelekcję na temat szczepień ochronnych w jednej szkole podstawowej, w której brało udział- 31 osób. Uczestniczo w konferencji online „Kalendarz szczepień dla dorosłych”. Opracowano i przesłano informację do telegazety BTK i Novej Gazety Biłgorajskiej- odbiorcy 800. Opracowanie i umieszczenie informacji na stronie internetowej i FB PSSE Biłgoraj- 250 odbiorców. Wykonano ekspozycją wizualną oraz wyświetlenie na telebimie PSSE Biłgoraj – 120 odbiorców. Łączna liczba odbiorców -1239. Podejmowane działania zapobiegają szerzeniu się w populacji chorób zakaźnych i dlatego zmierzają do zwiększenia poziomu wszechepialności społeczeństwa a tym samym uzyskania odporności populacyjnej, która skutecznie chroni przed zachorowaniem również osoby niezaszczepione z powodu przeciwwskazań medycznych.

**14. Profilaktyka Zatruc Grzybami** – wystosowano pismo do szkół podstawowych i przedszkoli w celu zaproszenia na wystawę grzybów – 63 odbiorców. Zorganizowano 2 dniową wystawę grzybów, w której brało udział 500 odbiorców. Podczas wystawy rozdysponowano 465 ulotek. Udzielono 47 porad identyfikujących gatunki grzybów-47 odbiorców, wydano 12 atestów na grzyby świeże. Wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE- 60 odbiorców. Popularyzacja treści (posty) na stronie, FB PSSE Biłgoraj- 400 odbiorców. Łącznie wszystkich odbiorców dot. profilaktyki grzybów- 1083.

**15. Światowy Dzień Rzucania Palenia -21 listopada 2024 r.** – obchodzony zawsze w trzeci czwartek listopada. W ramach działań w powiecie biłgorajskim w celu dotarcia do szerszego grona odbiorców wystosowano pismo do 54 szkół podstawowych i 9 szkół ponadpodstawowych z prośbą o zaakcentowanie tego dnia – 63 odbiorców. Opracowano informację i przesłano do TV kablowej i gazety lokalnej – 800 odbiorców. Wystosowano pismo do Dyrektora Generalnego PKS Biłgoraj z prośbą o zawieszenie plakatów na dworcu autobusowym. Wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE – 120 odbiorców. Publikowano posty na stronie FB i stronie internetowej PSSE Biłgoraj – 250 odbiorców. W 11 szkołach rozdysponowano 130 ulotek i 11 plakatów o tematyce antynikotynowej. Łączna liczba wszystkich odbiorców- 1245.

**16. Dzielne dzieciaki i ich sposoby na mikroby** to zajęcia edukacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym. Celem tych zajęć jest:

- poznanie zasad ochrony swojego zdrowia przed mikroorganizmami poprzez wdrażanie zdrowego stylu życia i racjonalnego zachowania,
- poznanie niewidzialnego świata mikroorganizmów oraz sposobu ich transmisji,
- podnoszenie świadomości na temat dbania o higienę osobistą oraz dbałość o zdrowie własne, rówieśników i osób z otoczenia.

W przedszkolach przeprowadzono 4 narady. W 14 placówkach szkolnych rozdysponowano 200 ulotek, Wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE- 120 odbiorców.

17. **Światowy Dzień Zdrowia -7 kwietnia 2024 roku-** obchodzony pod hasłem „**Moje zdrowie, moje prawo**”. Wystosowano pismo do placówek szkolnych i placówek zdrowotnych łącznie-38. Przesłanie informacji i materiałów graficznych do mediów lokalnych (telegazeta TV kablowa, Nova Gazeta Biłgorajska – 800 odbiorców. Zamieszczenie postów na stronie FB i Stronie PSSE Biłgoraj – 400 odbiorców. Wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE- 150 odbiorców. Łącznie -1388 odbiorców.
18. Akcja „**Bezpieczny i zdrowy wypoczynek zimowy**” -adresowana jest do opiekunów i organizatorów zorganizowanego wypoczynku, w celu zapewnienia uczestnikom bezpiecznego i zdrowego spędzenia ferii zimowych. Przeprowadzono rozmowy z kierownictwem wypoczynku z prośbą o zapoznanie i rozdanie ulotek uczestnikom wypoczynku, działanie – 810 odbiorców. Wykonano ekspozycje wizualną w budynku PSSE – 70 odbiorców. Zamieszczenie 15 postów edukacyjnych nt. bezpiecznego wypoczynku podczas ferii zimowych, na FB, na stronie internetowej PSSE Biłgoraj – 580 odbiorców. W 10 szkołach dystrybucja materiałów ulotek i plakatów -237. Łącznie wszystkich odbiorców 1471.
19. Akcja „**Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni**” adresowana jest również do organizatorów i opiekunów wypoczynku. Przeprowadzono rozmowy z kierownikami wypoczynku ( 71 osób) z prośbą o zapoznanie i rozdanie ulotek. Przeprowadzono 17 porad na wypoczynkach. Przeprowadzono 17 prelekcji/ 563 uczestników, udostępniono posty na stronie FB PSSE Biłgoraj - 5 postów/ 500 odbiorców oraz na stronie PSSE Biłgoraj, 1 informacja/85 odbiorców. Łącznie wszystkich odbiorców- 1340.
20. **Stop uzależnieniom- napoje energetyczne**  
Podczas realizacji interwencji nieprogramowej rozdysponowano materiały edukacyjne drukowane do 31 szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
21. **Wirtualny Świat Realnych Zagrożeń**  
Interwencja nieprogramowa mająca na celu uświadomienie uczniom jak łatwo stracić kontrolę nad nadmiernym używaniem telefonów czy nowych technologii. Rozdysponowano materiały edukacyjne drukowane do 17 szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
22. **Profilaktyka negatywnych zjawisk fizycznych i chemicznych -RADON**

Podczas akcji profilaktycznej przeprowadzono rozmowy indywidualne z dyrekcją szkół oraz rozdysponowano materiały edukacyjno - informacyjne (24 szkoły).

### **23. Program szczepień w szkołach przeciwko wirusowi HPV**

Program profilaktyczny przeciwko wirusowi HPV, mający na celu zwiększenie liczby zaszczepionych dzieci, co ma przyczynić się do zmniejszenia zachorowalności na nowotwory związane z wirusem, takie jak rak szyjki macicy. Program skierowany jest do dziewcząt i chłopców w wieku od 9 do 14 lat. Przeprowadzono rozmowy indywidualne z dyrekcją szkół podstawowych w powiecie biłgorajskim – 11 szkół.

### **24. Profilaktyka chorób pasożytniczych ( kleszcze, wszawica, borelioza)**

Celem akcji jest zwiększenie świadomości ogółu społeczeństwa na temat chorób pasożytniczych oraz promowanie skutecznych metod profilaktycznych i zdrowych nawyków higienicznych. Na stronie internetowej Facebook PSSE Biłgoraj publikacja postów edukacyjno – informacyjnych (300 odbiorców), dystrybucja materiałów edukacyjnych drukowanych do 43 szkół, łącznie 262 ulotek.

### **25. Promocja szczepień ochronnych**

Celem akcji jest zwiększenie świadomości na temat znaczenia szczepień ochronnych w zapobieganiu chorobom zakaźnym oraz zachęcenie do korzystania z dostępnych programów szczepień. Podczas realizacji rozdysponowano materiały edukacyjne do 26 szkół w powiecie biłgorajskim – łącznie 284 ulotek.

### **26. Profilaktyka chorób zakaźnych – wścieklizna**

Celem akcji jest zwiększenie świadomości na temat wścieklizny, sposobów jej przenoszenia oraz zapobiegania, a w tym obowiązkowych szczepień zwierząt i zasad postępowanie po ugryzieniu przez zarażone zwierzę. Podczas akcji przeprowadzono rozmowy indywidualne na obszarach zagrożonych wystąpieniem wścieklizny w 2024r. tj. Burmistrzem Gminy Biłgoraj, Radnymi, Sołtysami oraz Dyrekcją szkół – przeprowadzono 13 rozmów indywidualnych. Prelekcję zorganizowano dla 26 dzieci , opublikowano posty na stronę internetową Facebook - 200 odbiorców.

### **27. Kampania Wybieraj Bezpieczną Żywność – EFSA**

Inicjatywa mająca na celu zwiększenie świadomości społecznej z zakresie bezpieczeństwa żywności, co przyczynia się do lepszej ochrony konsumentów oraz wybierania świadomych wyborów zakupowych. W ramach akcji sporządzono pisma do gazet lokalnych Biłgorajskiej

Telewizji Kablowej i Novej Gazety Biłgorajskiej – 800 odbiorców, opublikowano posty na stronę internetową Facebook PSSE Biłgoraj – 600 odbiorców oraz wykonano ekspozycję wizualną w budynku PSSE – 150 odbiorców.

## **28. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach i Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach**

Europejski Dzień Wiedzy o antybiotykach obchodzony w roku 2024 obchodzony był 18 listopada, natomiast 18 – 24 listopada 2024r. Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach. Obydwie kampanie – Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach i Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach – mają na celu zwrócenie uwagi na problem narastania oporności na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących zakażenia u ludzi. Tematem przewodnim tegorocznej kampanii EAAD/WAAW jest hasło „**EDUKUJ. WSPIERAJ. DZIAŁAJ TERAZ.**” W ramach kampanii opracowano i wystosowano pisma do NZOZ , ARION Szpitale w powiecie biłgorajskim, Biłgorajskiej Telewizji Kablowej i Novej Gazety Biłgorajskiej ( 1500 odbiorców). Na stronie internetowej Facebook i stronie internetowej PSSE Biłgoraj opublikowano posty (350 odbiorców).

### **Podsumowanie.**

W powiecie zrealizowano liczne akcje profilaktyczne , edukacyjne i informacyjne, które cieszyły się zróżnicowanym zainteresowaniem, co świadczy o rosnącej świadomości społecznej.

Efektywna współpraca pomiędzy szkołami , placówkami zdrowotnymi, urzędami stanowiła mocną stronę zadań. Interwencje nieprogramowe przyczyniły się do wzrostu aktywności społecznej, a prelekcje spotkały się z pozytywnym odbiorem zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli. Programy edukacyjne w placówkach nauczania są realizowane głównie w oparciu o strony internetowe na których znajdują się scenariusze zajęć i poradniki dla koordynatorów.

Wzmocnienie współpracy, stałe doskonalenie metod przekazu informacji i systematyczna aktualizacja treści edukacyjnych mogą przyczynić się do jeszcze efektywniejszej ochrony zdrowia społeczności lokalnej.